

T.C.
BİRÜNİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK TEZLİ YÜKSEK
LİSANS PROGRAMI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE OTANTİKLİK İLE AHLAKİ
UZAKLAŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİDE ÖZ-ANLAYIŞIN VE
BOYUN EĞİCİ DAVRANIŞIN ARACILIK ROLÜ

Elanur Ahsen TOSUN YAKALI

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Deniz ÖZDEMİR

Ekim, 2024

T.C.

BİRÜNİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK TEZLİ YÜKSEK

LİSANS PROGRAMI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE OTANTİKLİK İLE AHLAKİ
UZAKLAŞMA ARASINDAKİ İLİŞKİDE ÖZ-ANLAYIŞIN VE
BOYUN EĞİCİ DAVRANIŞIN ARACILIK ROLÜ

Elanur Ahsen TOSUN YAKALI

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Deniz ÖZDEMİR

Ekim, 2024

Tez Onay Sayfası

BEYAN

Bu tezin bana ait olduğunu, tüm aşamalarında etik dışı davranışımın olmadığını, içinde yer alan bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, kullanmış olduğum bütün bilgilere kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin yürütülmesi ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Elanur Ahsen TOSUN YAKALI

TEŞEKKÜR

Benim için yoğun, koşturmalı fakat bir o kadar da öğretici geçen yüksek lisans dönemini sonlandırmakla birlikte, bundan sonraki adımları heves ve heyecanla beklemekteyim. Asla sıkılmadan, ulaşmam gereken her anda bana dönüş sağlayan, değerli bilgilerini benimle paylaşan ve yine bana benden çok inanan tez danışmanım Sn. Dr. H. Deniz ÖZDEMİR hocama teşekkürlerimi sunuyorum. Kendisiyle tam da bir vazgeçiş aşamasında tanışıp çalışmış olmak benim için büyük bir şanstı. Benden sıkılmazsa daha nice çalışmalara canım hocam. Ders ve tez sürecimin başlangıcında beni bilgisi ve samimiyetiyle aydınlatan, kendimi ve bununla birlikte tez konumu bulmamda bana yol gösteren, bende yeri hep ayrı olacak Sn. Dr. Duygu DİNÇER hocama teşekkür ediyorum. Kıymetli destekleri için Prof. Dr. Cem Oktay Güzeller ve Dr. Ayşe Atlas Boğenç hocalarıma da teşekkürlerimi sunuyorum. Hayatımın her anında olduğu gibi bu sürecimde de iyi ki dediğim, kendimi desteklemede zorlandığımı her noktada beni benden daha çok destekleyen annem Tülay TOSUN, babam Azmi TOSUN ve kardeşim Halenur Berre TOSUN'a ve motivasyonumu ben kaybetsem kendi kaybetmeyen, bıkmadan ısrarla beni mental olarak yükselten sevgili eşim Atakan YAKALI'ya da sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Bu yolda isimlerini saymakla bitiremeyeceğim değerli aile üyelerim, arkadaşlarım ve dostlarıma da teşekkürü bir borç bilirim.

Elanur Ahsen TOSUN YAKALI

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

İç Kapak	-
Tez Onay Sayfası.....	-
BEYAN	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER.....	V
TABLO LİSTESİ	Viii
ŞEKİL LİSTESİ	IX
TÜRKÇE ÖZET VE ANAHTAR KELİMELEER	X
İNGİLİZCE ÖZET VE ANAHTAR KELİMELEER.....	Xi
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
1.1 Problem	3
1.2 Amaç	3
1.3 Önem	3
1.4 Sayılılar	4
1.5 Sınırlılıklar.....	4
1.6 Tanımlar	5
2. GENEL BİLGİLER.....	6
2.1. Otantiklik.....	6
2.1.1 Otantik yaşam	8
2.1.2 Dış etkileri kabul etme	7
2.1.3 Kendine yabancılaşma.	7
2.1.4 Öz-belirleme.....	7
2.1.5 Özerklik.....	8
2.1.6 Özgecilik.....	8
2.2 Ahlaki Uzaklaşma	8
2.2.1 Ahlaki uzaklaşma mekanizmasının alt boyutları	9
2.3 Kohlberg'in Ahlak Gelişim Kuramı.....	11
2.3.1 Seviye 1: Gelenek Öncesi Ahlak Gelişimi.....	11
2.3.2 Seviye 2: Geleneksel ahlak gelişimi	12
2.3.3 Seviye 3: Gelenek Sonrası Ahlak Gelişimi.....	12
2.4 Öz-Anlayış.....	12
2.4.1. Öz-Anlayışın Pozitif Alt Boyutları.....	13

2.4.3. Öz-Anlayışı Yüksek Olan Bireylerin Özellikleri	14
2.5 Boyun Eğici Davranış	15
3. YÖNTEM.....	18
3.1 Araştırmanın Modeli	18
3.2 Çalışma Grubu	19
3.3 Veri Toplama Araçları.....	20
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu.....	21
3.3.2 Otantiklik Ölçeği.....	21
3.3.3 Ahlaki Uzaklaşma Ölçeği.....	24
3.3.4 Boyun Eğici Davranış Ölçeği.....	24
3.3.5 Kısa Öz-Anlayış Ölçeği.....	24
3.6 Verilerin Analizi	27
4. BULGULAR	34
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	46
5.1 Sonuç ve Tartışma	46
5.2. Öneriler.....	56
I KAYNAKÇA.....	55
II EKLER.....	72
EK 1: Kişisel Bilgi Formu	72
EK 2: Otantiklik Ölçeği.....	73
EK 3: Ahlaki Uzaklaşma Ölçeği	74
EK 4: Boyun Eğici Davranış Ölçeği	75
EK 6: Ölçek Kullanım İzinleri	77
EK 7: Etik Kurul Onayı.....	80
III İNTİHAL RAPORU.....	81

SİMGE ve KISALTMALAR LİSTESİ

ANOVA	Analysis of Variance
df	Serbestlik Derecesi
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
F	İstatistik Değeri
LISREL	Linear Structural Relations
n	Kişi Sayısı
p	Anlamlılık Değeri
r	Korelasyon Katsayısı
RMSEA	Root Mean Square Error
SPSS	Statistical Package for Social Science
Ss	Standart Sapma
t	İstatistik Değeri
YEM	Yapısal Eşitlik Modeli
$\bar{x}$	Ortalama
β	Regresyon Katsayısı

TABLO LİSTESİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 3.1	Çalışma Grubunun Demografik Değişkenlerinin Sayı ve Yüzde Dağılımı	20
Tablo 3.2	Otantik Yaşama Ait Alt Boyutunun Uyum İyiiliği Değerleri	35
Tablo 3.3	Öz-Anlayış Ölçeği'ne Ait Uyum İyiiliği Değerleri.....	36
Tablo 3.4	Veri Setine Ait Gözlenen Değişkenlerin Betimsel Bulguları.....	35
Tablo 3.5	Test Edilen Ölçme ve Yapısal Modelde Yer Alan Gözlenen Değişkenler Arası İlişkiler	28
Tablo 3.6	Otantik Yaşam, Ahlaki Uzaklaşma, Boyun Eğici Davranış ve Öz-Anlayış Ölçeklerine Ait Betimsel Bulgular	35
Tablo 4.1	Cinsiyete Göre Katılımcıların Ölçek Puanları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	38
Tablo 4.2	Medeni Duruma Göre Katılımcıların Ölçek Puanları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	38
Tablo 4.3	Okudukları Fakülteye Göre Katılımcıların Ölçekler Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	45
Tablo 4.4	Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilerin Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi	37
Tablo 4.5	Çalışmada İncelenen Modellere Ait Uyum İyiiliği Değerleri	36

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil No	Şeklin İsmi	Sayfa No
Şekil 2.1	Ahlaki Uzaklaşma Kuramı'na göre Öz Düzenleme Sistemi	10
Şekil 3.1	Otantiklik ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolüne Ait Teorik Model	40
Şekil 3.2	Otantik Yaşam'a Ait T Değerleri	27
Şekil 3.3	Otantik Yaşam'a Ait Standardize Edilmiş Yol Katsayıları	40
Şekil 3.4	Öz-Anlayış Ölçeği'ne Ait t Değerleri	27
Şekil 3.5	Öz-Anlayış Ölçeği'ne Ait Standardize Edilmiş Katsayıları	28
Şekil 4.1	Otantik Yaşam ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolünün İncelendiği Ölçme Modeline Ait t Değerleri	41
Şekil 4.2	Otantik Yaşam ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolünün İncelendiği Ölçme Modeline Ait Standardize Edilmiş Yol Katsayıları	41
Şekil 4.3	Otantik Yaşam ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolünün İncelendiği Yapısal Model-1.....	41
Şekil 4.4	Otantik Yaşam ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolünün İncelenmesi, Otantik Yaşam ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki Yolun Kaldırıldığı Yapısal Model-2	42
Şekil 4.5	Otantik Yaşam ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolünün İncelenmesi, Öz-Anlayış ve Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki Yolun Kaldırıldığı Yapısal Model-3	43

TÜRKÇE ÖZET ve ANAHTAR KELİMELELER

Tosun, E.A., (2024). Üniversite Öğrencilerinde Otantiklik ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolü. Yüksek Lisans Tezi. Biruni Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Bu araştırmanın amacı otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayış ve boyun eğici davranışın aracılık rolünü ortaya koymaktır. Çalışmanın diğer bir amacı ise otantik yaşam, boyun eğici davranış, öz-anlayış ve ahlaki uzaklaşmanın cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum ve eğitim gördükleri fakülte gibi değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koyarak alan yazına katkı sağlamaktır. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada öncelikle Biruni Üniversitesi'nden etik izin alındıktan sonra ölçme aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Otantik Yaşam, Ahlaki Uzaklaşma, Boyun Eğici Davranış ve Öz-Anlayış Ölçekleri kullanılmıştır. Veriler İstanbul'da üniversite okuyan 165 kadın (%66,0) ve 85 erkek (%34,0) öğrenciden, gönüllülük esasına göre ve bilgilendirilmiş onamları alınarak Google Forms üzerinden çevrimiçi toplanmıştır. Verilerin analizinde Bağımsız Örnek *t*-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Pearson Korelasyon Analizi Testi, LSD (Post Hoc) kullanılmıştır. Verilerin betimleyici analizlerinin incelenmesinde SPSS 25.0, otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayış ve boyun eğici davranışın aracılık rolü için kurulan modelleri incelemek için LISREL 8.80 programı kullanılmıştır. Yapısal model-3'e ait uyum iyiliği değerleri incelendiğinde; $X^2=136.47$, $df=51$, $X^2/df=2.67$, RMSEA=.82, SRMR=.081, CFI=.94, NFI=.92, NNFI=.93, IFI=.95, GFI=.92 bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre boyun eğici davranışın otantik yaşam ve ahlaki uzaklaşma arasında tam aracılık etkisi olduğu; öz-anlayışın bu ilişkide herhangi bir aracılık rolüne sahip olmadığı görülmüştür. Araştırmadan elde edilen veriler alan yazın ışığında yorumlanarak, önerilerde bulunulmuştur. Çalışma sonuçlarımıza göre öğrencilerde ve toplumdaki bireyler için boyun eğici davranışı ve ahlaki uzaklaşmayı azaltacak eğitim ve terapi programlarının geliştirilmesi ve kullanılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Ahlaki Uzaklaşma, Boyun Eğici Davranış, Otantiklik, Öz-Anlayış.

İNGİLİZCE ÖZET ve ANAHTAR KELİMELELER

Tosun, E.A. (2024). The Mediating Role of Self-Compassion and Submissive Behavior in the Relationship Between Authenticity and Moral Disengagement in University Students. Master's Thesis. Biruni University Graduate Education Institute, Istanbul.

The aim of this study is to reveal the mediating role of self-understanding and submissive behavior in the relationship between authentic living and moral disengagement. Another objective of the study is to contribute to the literature by revealing whether authentic living, submissive behavior, self-understanding, and moral disengagement show statistically significant differences according to variables such as gender, education level, marital status, and faculty. In this qualitative study, after obtaining ethical permission from Biruni University, a Personal Information Form, Authentic Living, Moral Disengagement, Submissive Behavior, and Self-Understanding Scales were used as measurement tools. Data were collected online via Google Forms from 165 female (66.0%) and 85 male (34.0%) students studying at universities in Istanbul on a voluntary basis and with informed consent. Independent Samples t-test, One-Way Analysis of Variance (ANOVA), Pearson Correlation Analysis Test, and LSD (Post Hoc) were used in the analysis of the data. SPSS 25.0 was used to examine the descriptive analyses of the data, and LISREL 8.80 was used to examine the models established to investigate the mediating role of self-understanding and submissive behavior in the relationship between authentic living and moral disengagement. When the goodness-of-fit values of Structural Model-3 were examined; $\chi^2=136.47$, $df=51$, $\chi^2/df=2.67$, RMSEA=.82, SRMR=.081, CFI=.94, NFI=.92, NNFI=.93, IFI=.95, GFI=.0.92 were found. According to the research results, it was seen that submissive behavior had a full mediating effect between authentic living and moral disengagement, and that self-understanding did not have any mediating role in this relationship. The data obtained from the research were interpreted in the light of the literature and suggestions were made. According to the results of the study, it is recommended to develop and use educational and therapeutic programs that will reduce submissive behavior and moral disengagement for students and individuals in society.

Keywords: Authenticity, Moral Disengagement, Submissive Behavior, Self- Compassion.

1. GİRİŞ ve AMAÇ

Üniversite öğrenciliğinin, bireylerin yalnızca akademik başarıları açısından değil, psikolojik sağlıkları ve gelecekteki mutlulukları üzerinde de kritik bir öneme sahiptir. Öğrencilerin özgüven, ahlaki uzaklaşma, duygu düzenleme, öz yeterlilik, boyun eğici davranış, öz-belirleme, özerklik, psikolojik sağlamlılık, özgecilik otantik yaşam, öz-anlayış, umut ve umutsuzluk düzeyleri vb. psikolojik faktörler, onların hem akademik yaşamlarında hem de ileriki profesyonel ve kişisel yaşamlarında daha mutlu ve dengeli bireyler olabilmeleri açısından önemlidir. Öğrencilerin eğitim hayatlarında karşılaştıkları zorluklar ve baskılarla başa çıkabilmeleri için psikolojik özelliklerinin incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, üniversite döneminde bireylerin sadece mesleki gelişimlerine değil, aynı zamanda ruhsal sağlıklarının korunmasına yönelik adımlar atılması gerekçesiyle bu çalışma düzenlenmiştir.

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinde otantiklik ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkiyi inceleyerek, öz-anlayış ve boyun eğici davranışların bu ilişkideki aracılık rolünü değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada kullanılan kavramları kısaca açıklayacak olursak;

İlk kez Heidegger tarafından kullanılan (Brunell et al., 2010) otantiklik kavramı, bireyin kendine dürüst olması, özgün bir şekilde hareket etmesi ve içsel değerlerine uygun davranması olarak tanımlanır. Otantiklik, bireyin düşünce ve duygularına uygun davranışlar sergilemesi, zayıf ve güçlü yönlerini farkına vararak kabullenmesidir (Kernis and Goldman, 2006). Otantik bireyler, sosyal baskılar veya dış etkenlerden kendilerini kolaylıkla korurken, değer ve inançlarına bağlı kalırlar. Bu çalışmada, otantikliğin bireylerin ahlaki uzaklaşmaya olan yatkınlığını nasıl etkilediği ve bu süreçte öz-anlayış ve boyun eğici davranışların rolü araştırılmaktadır.

Ahlaki uzaklaşma, kişinin toplum tarafından onaylanmayan, uyumsuz davranışlarından ve etik standartlardan sapmalarını meşrulaştırmak için kullandıkları psikolojik mekanizmalar bütünüdür. Gerçekleştirilen davranışı ahlaki olarak mantıklı kılabilme halidir. Albert Bandura'nın sosyal bilişsel teori çerçevesinde geliştirdiği bu kavram, bireylerin normalde ahlaki açıdan yanlış bulacakları davranışları, çeşitli bilişsel süreçlerle kabul edilebilir hale getirdiklerini öne sürer. Bandura'ya göre insanlar, davranışlarının olumsuz sonuçlarından sorumluluk almamak için ahlaki

uzaklaşmayı devreye sokar ve böylece vicdani rahatsızlıktan kaçınmaya çalışırken (Bandura, 1999; Bandura et al., 1996), kendilerini etkileyecek olumsuz ve mutsuz durumlardan uzaklaşarak, öz değerlerini korumaya yönelik davranışlar sergilerler (Bandura, 1990; Bandura, 2002; Bandura, 2015).

İnsanlar bazen bilinçli olarak suçluluk duygularından kurtulmak için (Moore, 2015), bazen de bilinçdışı olarak ahlaki uzaklaşma davranışında bulunabilirler (Robson and Witenberg, 2013). Yüksek ahlaki uzaklaşma seviyesine sahip olan bireyler, etik olmayan davranışlarını önemsizmiş gibi gösterirler (Moore, 2008). Ahlaki uzaklaşmada, birey davranışlarını daha kabul edilebilir göstermek için daha çok dışsal atıflar kullanır. Birey kendi davranışlarını meşrulaştırmak amacıyla sorumluluğu üstlerine, başkalarına ya da sisteme atfetme eğiliminde olurlar (Moore, 2008). Bu durum, etik olmayan davranışların yaygınlaşmasına yol açabilir.

Boyun eğici davranış ise, bireylerin sosyal uyumu sürdürmek, çatışmalardan kaçınmak adına kendi değer ve inançlarından ödün vermesidir (Gilbert et al., 2002). Gilbert and Allan (1994) boyun eğici davranışları; başkalarını kırmama, incitmeme adına çaba sarf eden, herkesin memnuniyetini sağlamak isteyen, aşırı verici, hayır demede zorlanıp istemediği bir durum karşısında bile evet diyen, duygu ve düşüncelerini ifade etmekte güçlük çeken, onaylanma ihtiyacı hisseden, hak ve düşüncelerini savunmada zorlanan kişilik özellikleri olarak tanımlamışlardır. Boyun eğici davranışa sahip kişiler diğer insanlar tarafından önem görmek, kabul edilmek için kendi olmaktan vazgeçerler (Köktuna, 2007), düşüncelerini ortaya koymadıkları için kendilerini değersiz hisseder ve sonuç olarak boyun eğici davranışlar sergilerler (Arslan ve Özen, 2008).

Öz-anlayış, bireylerin kendilerine karşı şefkatli ve anlayışlı bir tutum sergilemelerini ifade eder ve bu kavram, kişinin kendi hataları karşısında sert bir öz-eleştiri yerine kabul edici bir tavır takınmasıyla ilgilidir (Neff, 2003a). Kişiler hayatlarının bazı dönemlerinde öfke, yetersizlik, başarısızlık ve mutsuzluk içeren olumsuz deneyimler yaşayabilirler. Bu deneyimler ile oluşan olumsuz duyguların üstesinden gelebilmek, yüksek öz-anlayış düzeyiyle mümkündür (Deniz ve ark., 2008). Yüksek öz-anlayış düzeyine sahip olan bireyler yaşanan olumsuz deneyimlerde kendilerini aşırı eleştirmez, başlarına gelen olayların diğer insanların da başına gelebilen doğal olaylar olduğunu kabul edip, kendilerine merhametli bir yaklaşım sergilerler (Leary et al., 2007; Neff and Pittman, 2010). Öz-anlayışın yüksek olduğu bireylerin, ahlaki hatalar karşısında kendilerini daha kolay affedebilecekleri ve

ahlaki uzaklaşmaya daha az ihtiyaç duyabilecekleri öngörülmektedir. Bu çalışma, otantiklik ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkiyi etkileyen öz-anlayış ve boyun eğici davranışların aracılık rollerini anlamak, bireylerin ahlaki karar süreçlerine dair daha derin bir kavrayış geliştirmeye yardımcı olacaktır. Dolayısıyla bu araştırma otantik yaşamın, boyun eğici davranışın ve öz-anlayışın ahlaki uzaklaşmayı nasıl ve hangi yollarla etkilediğini anlama yolculuğudur.

1.1. Problem

1. Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış puan ortalamaları cinsiyete göre manidar farklılık göstermekte midir?
2. Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış puan ortalamaları medeni duruma göre manidar farklılık göstermekte midir?
3. Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış puan ortalamaları okuduğu fakülteye göre manidar farklılık göstermekte midir?
4. Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, boyun eğici davranış ve öz-anlayış arasında ilişki var mıdır?
5. Otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayışın aracılık rolü var mıdır?
6. Otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide boyun eğici davranışın aracılık rolü var mıdır?

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayış ve boyun eğici davranışın aracılık rolünü incelemektir. Çalışmanın diğer bir amacı ise otantik yaşam, boyun eğici davranış, öz-anlayış ve ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkileri inceleyerek bu kavramların cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum ve eğitim gördükleri fakülte gibi değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koyarak alan yazına katkı sağlamaktır. Bu doğrultuda araştırmada kullanılan değişkenler arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkilerin incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.3. Önem

Alan yazında, otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayışın ve boyun eğici davranışın aracılık rolüne ait herhangi bir çalışmaya

rastlanmamıştır. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayışın ve boyun eğici davranışın aracılık rolünü anlamının hem araştırma sürecine katkı sağlayıcı hem de dezavantajlı grup sayılan üniversite öğrencilerinin psikolojik yapılarını incelemek ve anlamak adına farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışma sonuçlarının alan yazına ve ruh sağlığı çalışan profesyonellere ışık tutması beklenmektedir.

1.4. Sayıtlılar

Çalışmada aşağıdaki sayıtlılar doğrultusunda hareket edilmiştir.

- Araştırmaya katılan öğrencilerin “Kişisel Bilgi Formu” maddelerini doğru, tarafsız, samimi ve gönüllü bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin “Otantik Yaşam Ölçek” maddelerini doğru, tarafsız, samimi ve gönüllü bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin “Ahlaki Uzaklaşma Ölçek” maddelerini doğru, tarafsız, samimi ve gönüllü bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin “Boyun Eğici Davranış Ölçek” maddelerini doğru, tarafsız, samimi ve gönüllü bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin “Öz-Anlayış Ölçek” maddelerini doğru, tarafsız, samimi ve gönüllü bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.
- Çalışmada kullanılan ölçeklerin ölçmek istedikleri kavramları, tam ve doğru şekilde ölçtükleri varsayılmıştır.
- Gerçekleştirilen çalışmanın örnekleminin, araştırmanın evrenini tam ve doğru biçimde temsil ettiği kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları şu şekildedir:

- Araştırmada sadece İstanbul’da öğrenim gören üniversite öğrencilerinden toplanan verilerle çalışılmıştır.

- Araştırma “Kişisel Bilgi Formu”, “Ahlaki Uzaklaşma Ölçeği”, “Otantiklik Ölçeği”, “Boyun Eğici Davranışlar Ölçeği” ve “Öz-Anlayış Ölçeği”nden sağlanan verileri ile sınırlıdır.
- Çalışmanın kesitsel tasarımı planlanmış olması.
- Araştırmanın bulguları, öz bildirim ölçeklerinden elde edilen verilerle kısıtlıdır.

1.6. Tanımlar

Çalışmada kullanılan ve üzerinde doğrudan ve dolaylı ilişkiler incelenen kavramlar aşağıda aktarılmıştır.

Ahlaki Uzaklaşma: Kişinin toplum tarafından onaylanmayan, uyumsuz davranışlarından ve etik standartlardan sapmalarını meşrulaştırmak için kullandıkları psikolojik mekanizmalar bütünüdür. Gerçekleştirilen davranışı ahlaki olarak mantıklı kılabilme halidir (Bandura, 1999; Bandura et al., 1996).

Ahlaki Gelişim: Bireylerin ahlaki yargı ve davranışlarının zaman içindeki değişimini inceleyen bir alandır. İnsanların ahlaki kararları nasıl aldığı, ahlaki duyguların nasıl kazanıldığı ve ahlaki davranışların nasıl geliştiğini açıklar (Kohlberg, 1969).

Otantik Yaşam: Otantiklik, kişinin gerçek benliğiyle uyumlu bir şekilde yaşama ve davranma yetisidir. Kişinin değerlerine, inançlarına, duygularına ve kendi kimliğine sahip çıkması anlamına gelmektedir (Kernis and Goldman, 2006).

Boyun Eğici Davranış: Başkalarını kırmamak için özen gösteren, "hayır" demeyi bilmeyen, herkesi memnun etmeye çalışan, "evet" demeye meyilli, düşüncesini ve haklarını savunamayan, sürekli onaylanma ihtiyacı hisseden kişilik özelliği olarak tanımlanır (Gilbert and Allan, 1994).

Öz-Anlayış: Öz-anlayış, bireylerin kendilerine karşı şefkatli ve anlayışlı bir tutum sergilemelerini ifade eder. Bu kavram kişinin kendi hataları karşısında sert bir öz-eleştiri yerine kabul edici bir tavır takınmasıyla ilgilidir (Neff, 2003a). Kişiler hayatlarının bazı dönemlerinde öfke, yetersizlik, başarısızlık ve mutsuzluk içeren olumsuz deneyimler yaşayabilirler. Bu deneyimler ile oluşan olumsuz duyguların üstesinden gelebilmek, yüksek öz-anlayış düzeyiyle mümkündür (Deniz ve ark., 2008).

2. GENEL BİLGİLER

Genel bilgiler bölümünde; araştırmadaki başlıklar, değişkenler ve kavramlar kuramsal bilgilerle açıklanmıştır.

2.1. Otantiklik

Otantiklik kavramını ilk olarak Heidegger kullanmıştır. (Kernis and Goldman, 2006). TDK'nın (Türk Dil Kurumu, ty) tanımına göre otantiklik kavramı, özelliklerini koruyan olarak açıklanmaktadır. Yapılan bu açıklamaya dayanarak bir durumun otantik olarak kabulü, onun nitelik bakımından değişime uğramaması demektir. Otantik olmak bir anlamda otantik davranmaktır. Bireylerin benimsediği bir yaşam felsefesi olarak kabul görmektedir (Brunell et al., 2010).

Otantiklik kavramı, Pozitif psikoloji (Ryan and Deci, 2000; Sheldon et al., 1997), Varoluşçuluk (Yalom, 1980) ve Hümanistik psikolojide de (Horney, 1951; Maslow, 1968; Rogers, 1959) karşımıza çıkmaktadır. Rogers (1961) otantikliğı, kişinin özüyle davranışları arasında uyumun yansması, Maslow (1968) ise bireyin kendini gerçekleştirme olarak tanımlamaktadır. Otantik davranış, mükafat elde etmek ya da cezadan kaçınma iddiası taşımadan; bireyin, ihtiyaç ve değer yargılarıyla uyumlu kendi tercih ettiği davranışları sergilemesidir. (Kernis and Goldman, 2006). Otantiklik, bireyin kendisini özgün ve şeffaf bir şekilde ortaya koymasısıdır (Kernis, 2003).

Otantiklik, bireyin kendisinin pozitif ve negatif yönlerinin farkında olması ve bunu kabul etmesi; kişiler arası ilişkilerde açık ve net olması, duygu ve düşünceleriyle uyumlu davranışları göstermesidir (Kernis and Goldman, 2006). Birey kendi gibi olduğu duygu ve davranışları sergileyerek, buna uygun yaşam tarzı benimseyip otantik olduğunda, psikolojide görülen patolojik durumlardan daha uzak, sağlam ve sağlıklı bir hayat sürdürebilmektedir (İlhan ve Özdemir, 2013). Bireyin otantik olarak tanımlanabilmesi için temel olan psikolojik ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir (Deci and Ryan 1995; Ryan and Deci, 2000). Kendini gerçekleştiren insanlar, gerçekliği algılama, olduğu gibi davranabilme, insani sorunlarla baş edebilme, kendi kendine yetme, takdir edebilme, özerkliğin, özgürlüğün ve bireyselliğin korunması gibi özelliklere sahiptir (Kuzgun, 1972; 2000). Bu özellikleri karşılayan kişilerin

otantik olgusunu da karşıladığı düşünülmektedir (İlhan ve Özdemir, 2013). “Kişi Merkezli Otantiklik Modeli” inde otantiklik üç farklı açıdan oluşan bir yapı olarak ele alınmaktadır (Wood et al., 2008).

Kişinin bütünselliği ve özgür oluşunu önemseyen, anlayış, saygı ve empati gibi kavramların etkili olduğu kabul edilen otantikliğin; otantik yaşam (authentic living), dış etkileri kabul etme (accepting external influence) ve kendine yabancılaşma (self-alienation) şeklinde üç alt boyuttan oluştuğu ifade edilmektedir.

2.1.1. Otantik Yaşam

Çoğu durumda kendine karşı dürüst olmayı ve kişinin değer ve inançlarına göre yaşamasını ifade etmektedir. Birey otantik olduğunda kendi inanç ve değerleriyle bir ahenk içindedir. Kendini tanır, kararlarını kendisi verir ve içsel motivasyona sahiptir (Wood et al., 2008).

2.1.2. Dış Etkileri Kabul Etme

Birey kendi duygu, düşünce, inanç ve değerleri yolunda ilerlerken çevrenin de inanç ve değerleri devreye girmektedir ve kişi tüm bunların etkisinde hem kendi hem çevrenin etkilediği faktörlerle yaşamını sürdürmektedir (Wood et al., 2008).

2.1.3. Kendine Yabancılaşma

Kişi topluma uyum sağlamak isterken ya da toplum tarafından belli konularda baskı hissederken kendi ve çevrenin istekleri arasında kalır. Kendi yaşamına sanki başka birinin hayatıymış ve dışardan bakıyormuş gibi hisseder. Kendini yaşamına, yaşadıklarına ait hissedemez (Wood et al., 2008).

Otantiklik olgusu otantik yaşam, kendine yabancılaşma ve dış etkiyi kabul etme çerçevesinde ortaya koyulmaktadır. Bir ülke, başka bir ülkenin boyunduruğu altına girip onun kurallarına uymak zorunda kaldığında nasıl özgür değilse, bireyler de başkalarının kararlarına tabi olup kendi yaşamlarının kurallarını belirleyemedikleri sürece özgür olamazlar (Arıcan, 2000). Ayrıca ahlaki kimliğin otantiklik için önemli bir etken olduğu, otantikliğin ergenlik döneminde artış gösterdiği, ebeveynlerin ve sosyal çevrenin bu dönemde otantik benlik için katkı sağladığı bilinmektedir (Alchin et. al, 2024).

Otantikliğin öz-belirleme ve özerklik ile yakından ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Deci and Ryan, 1995;2008; Ryan and Deci, 2000; Toor and Ofori, 2009).

Öz belirleme, özerklik ve özgeciliği açıklayacak olursak;

2.1.4. Öz-Belirleme

Birey, kendi kararlarını alırken duygu, düşünce, davranış, inanç ve değerlerinde özgür olması ve seçimlerinin tamamen kendisine ait olmasıdır. Öz- belirleme çevresel faktörleri bu süreçte dahil etmeyen, bireyselliğini koruyabilen ve bu sayede hayattan keyif alabilen kişilik özelliği olarak tanımlanır (Ryan and Deci, 2000).

2.1.5. Özerklik

Kişinin kendi olabilmesi, kendi hayatını yönetip kararlar alabilmesi ve aldığı kararların olumlu ya da olumsuz sonuçlarının sorumluluğunu üstlenebilmesi gibi özelliklerle açıklanır. Kişi yaşamının başında ve onu yönetir pozisyondayken daha mutlu, motivasyonlu ve psikolojik anlamda pozitif olarak desteklendiği söylenmektedir (Ryan and Deci, 2000).

Otantik olmak ile özgeci davranış arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmektedir. Clarken (2011), bireyler arasındaki ilişkinin otantik olması duyguların karşılıklı olması ve karşılıksız yardım etmeyi istemeleriyle mümkün olduğunu belirtmiştir. Bu açıdan otantiklik ve özgecilik bağımsız olarak düşünülmemelidir. Alan yazında bakıldığında otantiklik ve özgecilik arasındaki ilişki incelendiğinde yeterli çalışma olmadığı bildirilmiştir (Yöntem ve İlhan, 2013).

2.1.6. Özgecilik

Alturizm olarak da bilinen özgecilik kavramı, kişinin kendi çıkarlarını düşünmeden karşısındaki kişiye yardım etme, içsel motivasyona sahip olma ve iyilik yapma gibi özellikleriyle karakterizedir. Daha çok empati ile de bağdaştırılan özgeciliğin otantik yaşam ile pozitif ilişkisi olduğu ortaya konulmuştur (Yöntem ve İlhan, 2013).

2.2. Ahlaki Uzaklaşma

Ahlaki uzaklaşma, bireyin ahlaki açıdan sorgulanabilir eylemi kabul edilecek duruma getirmesi yani meşrulaştırması için kullandığı bilişsel bir mekanizmadır (Bandura, 1999). Birey iyyinin ve kötünün ayrımını erken çocukluk döneminde yaparken, olumlu davranan kişilere yakın durmayı, olumsuz davranan kişilerden kaçınmayı seçer (Hamlin and Wynn, 2011; Hamlin et al., 2007; 2010). Sosyal yaşam da bu yakın durma ve kaçınma durumlarını pekiştirir (Janoff-Bulman et al., 2009). Çocuklukta bakım veren kişiler, iyi ve kötüyü algılayabilmeleri açısından destek

verirler (Sheikh and Janoff-Bulman, 2010a; 2013). Destek veren ebeveyn ahlaki açıdan uygunsuz durumdan ve negatif sonuçlarından çocuğu korurken; diğere bireylere yardımı aşılayıp, çocuğa zarar verebilecek herhangi bir davranıştan da sakınmayı hedefler. Ebeveynler, çocuklarının toplum tarafından onaylanmayan ve olumsuz sonuçlara yol açabilecek davranışlar sergilemesini önlemek amacıyla, çocuklarının ahlaki değere aykırı hareket etmelerini engellemeye çalışırlar ve böylece çocuklarını olumsuz yaptırımlardan korumuş olurlar (Haidt and Kesebir, 2010; Hobeken et al., 1993).

Toplumda kabul edilmeyen davranışlar sergileyen kişı, utanç ve suçluluk gibi duyguları deneyimlerken, bu duygularla baş etmeye ve duygularından kaçınmaya çalışırken başvurduğu yollardan birisi ahlaki uzaklaşmadır (Sheikh and Janoff-Bulman, 2010b). Ahlaki uzaklaşma kuramı, kişinin toplumda uygunsuz davranış tutumlarını neden gerçekleştirdiğı konusundaki incelemelerden oluşmaktadır. Ahlaki uzaklaşma, kişinin toplum tarafından onaylanmayan, uyumsuz davranışlarından ve etik standartlardan sapmalarını meşrulaştırmak için kullandıkları psikolojik mekanizmalar bütünüdür. Gerçekleştirilen davranış ahlaki olarak mantıklı kılabilme halidir. İnsanlar, davranışlarının olumsuz sonuçlarından sorumluluk almamak için ahlaki uzaklaşmayı devreye sokar ve böylece vicdani rahatsızlıktan kaçınmaya çalışırken (Bandura, 1999; Bandura et al., 1996), kendilerini etkileyecek olumsuz ve mutsuz durumlardan uzaklaşarak, öz değereğini korumaya yönelik davranışlar sergilerler (Bandura, 1990; Bandura, 2002; Bandura, 2015).

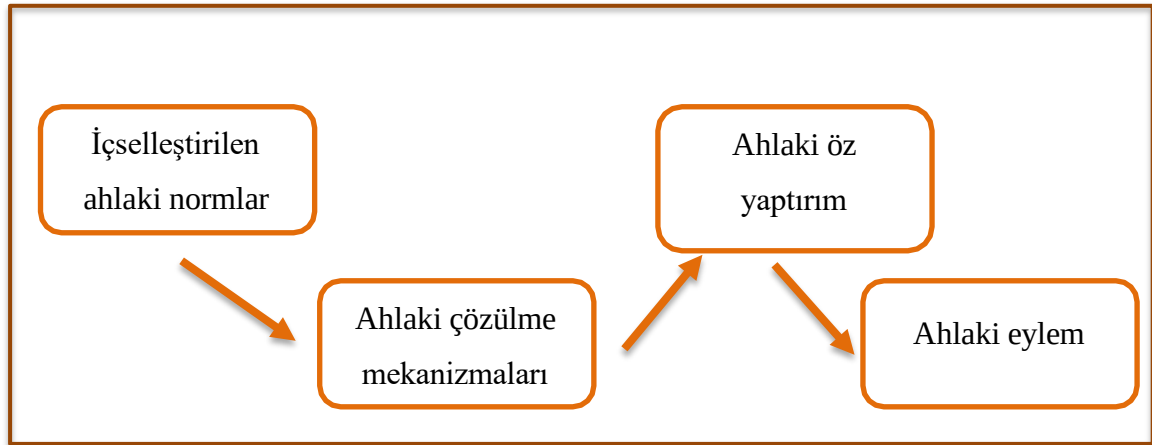
2.2.1. Ahlaki Uzaklaşma Mekanizmasının Alt Boyutları

Ahlaki uzaklaşma mekanizmaları sekiz alt boyuta ayrılmaktadır (Bandura, 1990; 2002). Bu alt boyutları açıklayacak olursak;

- **Ahlaki Meşrulaştırma:** Toplum tarafından kabul görmeyen ahlak dışı bir davranışın ahlaki bir amaca hizmet ettiğı vurgusu yapılarak kabul edilebilir hale getirilmesidir.
- **Örtmece Dil:** Ahlaki açıdan kabul edilemez bulunan bir davranışın yol açtığı olumsuz tutumları düzeltmek amacıyla, bu davranışın üzerine doğrudan suçlayıcı bir yaklaşım yerine, dolaylı yollarla farklı bir anlam kazandırılmasıdır.
- **Hafifletici Kıyaslama:** Toplum tarafından uygun olmayan davranış görece daha kötü olan bir davranış ile kıyaslayarak kendi davranışını daha pozitif gösterme çabasıdır.
- **Sorumluluğun Yer Değıştirmesi:** Kişinin yaşadığı ahlaki olmayan davranışta herhangi bir maddenin tesiriyle yaptığını ifade ederek, olayın sorumluluğı ve yaptırımından kurtulma çabasıdır.

- **Sorumluluğun Yayılması:** Toplu halde gerçekleştirilen uygunsuz davranışların sorumluluğunun, bireysel olarak alınmamasıdır.
- **Sonuçları Önemsememe veya Çarpıtma:** Ahlak dışı davranışın negatif yaptırımlarını azaltmak amacıyla yaptığı eylemi önemsememesi, küçümsemesi ya da çarpıtmasıdır.
- **Suçlu Affetme:** Kişi yapmış olduğu davranışın suçlusu olarak kurbanı gösterir. Bazen de kurbanın davranışından etkilendiğini söyleyerek kendini haklı çıkarma çabasında bulunur.
- **İnsandışılaştırma:** Ahlak dışı davranış sergileyen kişi tarafından, kurbanın insanlık vasfının yok sayılma durumudur.

Bandura “Ahlaki Uzaklaşma Kuramı”nda (1990), kişinin davranışı gerçekleştirmesinde, davranışın olağan şekilde sıralamasına destek olan öz düzenleme mekanizmalarının görev aldığını ifade etmektedir. Bu mekanizmayla, bireyler ahlaki norm, ahlaki uzaklaşma ve ahlaki öz yaptırımı içselleştirirler. İçselleştirilen ahlaki normlar, ahlaki uzaklaşma sisteminin mekanizmasından filtrelenerek ahlaki öz yaptırımı oluşturur ve ahlaki öz yaptırımın sonucunda ise ahlaki davranışa dönüşür (Akt. Okutan, 2016). Bu eylem süreçleri Şekil 1’ de belirtilmiştir.

Şekil 2.1. Ahlaki Uzaklaşma Kuramı'na göre Öz Düzenleme Sistemi (Bandura, 1990).

Öz düzenleme sistemi, bireyin ahlak kurallarına uygun olmayan davranışlar göstermesini engeller. Fakat kişi hayatında belli dönemlerde ahlak dışı davranış sergilemek isteyebilir. Böyle durumlarda birey ahlaki uzaklaşma mekanizmalarına müdahale ederek, öz düzenleme mekanizmasını etkisizleştirir. Bu etkisizleştirmeden sonra birey ahlak dışı davranış sergilediğinde, olumsuz duygular yaşamaz ve davranışı

sergilemesi daha da kolaylaşır (Bandura, 2002). Üniversitede öğrenim gören gençler üniversite yaşamlarında aileden uzak, farklı çevrelerde olsalar da onlardan edinmiş oldukları öğretileri, ahlaki kuralları sürdürmek eğilimindedirler. Üniversite öğrencileri, farklı çevrelerde farklı bakış açılarına sahip insanlarla karşılaşabilmektedir. Bu durumda oryantasyonu sağlamak isterlerken ahlaki açıdan kendileriyle uyuşmayan davranışları sergileyip, vicdani açıdan rahatsızlıklarını giderme amaçlı da ahlaki uzaklaşma mekanizmalarını devreye sokabilirler (Bandura, 1990).

Ahlaki uzaklaşma mekanizmalarını kullandıklarında ise vicdani rahatlık sağlayan gençler, ahlaki açıdan uygun olmayan davranışları daha fazla gösterebilmektedir. Eğitim hayatını yarıda bırakma, sağlıksız beslenme, madde kullanımı, intihar vb. ahlaki uzaklaşma mekanizmasının getirdiği bazı olumsuz sonuçlardır (Yazıcıoğlu, 2020). Ayrıca gençlerin ahlaki uzaklaşma mekanizmasını kullanmalarındaki nedenlerden biri de sosyal kabuldür. Sosyal kabul sağlanmak adına kişi olumsuz deneyimler yaşayabilir (Bandura, 2002). Gençlerden toplumda yararlı davranış göstermesi beklenirken, çoğunlukla sosyal kabul ile vicdanı arasında kalan gençler ahlaki uzaklaşma davranışı sergileyebilmektedirler. Bu nedenle bu davranışları önlemek adına erken müdahale önem arz etmektedir.

2.3. Kohlberg'in Ahlak Gelişim Kuramı

Kohlberg'e göre ahlakın tanımı, doğru olan-olmayan, iyi ve kötü gibi konularda bilinç halinde kanıya varma ve bu kanı üzerinde yapılan davranışları kapsayan bilişsel bir yapıdır. Ona göre bilişsel bir yapı olan ahlak kavramı, kişinin kendisinin belirleyip evrensel ilkelere denk gelecek tutumlara sahip olup, bunu davranışlarında gösterebilme yetisidir (Kohlberg, 1969/1995). Zihnin fonksiyonlarından olan ahlaki yargı yetisi ve ahlak kavramı birbirini hiyerarşik şekilde, sırası değişmeden izlerken evrensel adaletin ilkeleriyle uyum içinde bütünleşmektedir (Gielen, 1996). Kohlberg'in ahlak gelişim kuramındaki çalışmalar, adalet sorunlarından kaynaklı bireylere göre çeşitli inanışların ters düştüğü düşünceler üzerine konumlandırılmıştır (Çiftçi, 2003). Kohlberg ahlak gelişim kuramını 3 seviye ve 6 evreyle açıklamıştır. Bu gelişim evlerinden bahsedecek olursak;

2.3.1. Seviye 1: Gelenek Öncesi Ahlak Gelişimi

Bu dönemde doğru olanı gerçekleştirmenin asıl sebebi ceza almama ve otoriteye itaat etmekten dolayıdır. Davranışlar tamamıyla ceza ve ödüller ile yönetilmektedir (Fleming, 2005).

Evre 1: Ceza – İtaat Eğilimi: Kişi kurallara itaat eder. Fakat bu kurallara inandığı için değil ceza almamak ya da rahatsız olmamak adınadır (Koç ve ark., 2009).

Evre 2: Kişisel Ödül (Araçsal İlişkiler) Eğilimi: Bu evrede konulan kurallar çıkarlar ölçüsünde değerlendirilip uyulan bir basamak olmaktadır. Ödüllendirilen davranışlar gerçekleştirilirken, cezalandırılan davranışlardan kaçınılmaktadır (Koç ve ark., 2009).

2.3.2. Seviye 2: Geleneksel ahlak gelişimi

Süperego'nun yani üst-benliğin gelişim gösterdiği dönem olarak kabul edilen bu evre, toplumsal değer ve kuralları anlamlandırmayı içermektedir (Yahaya, 2017).

Evre 3: İyi Çocuk eğilimi: Bu dönemde çocuk doğru olan davranışları, cezai yaptırımlar için değil de çevreyi memnun etme, onlar tarafından onay alma, takdir görme çabası için yapmaktadır (Koç ve ark., 2009).

Evre 4: Kural ve Düzen Eğilimi: Kuralların herkes için mutlak olduğu 4. evrede sosyal düzen ve otoriteye saygı gösterilerek doğru davranışın yapılması beklenmektedir. Asıl olan şey sosyal düzeni ve kuralları uyum içinde kabul edip devam ettirmektir. Bu evrede adalet ve sorumluluk gibi kavramlar kazanılmaktadır (Koç ve ark., 2009).

2.1.1 Seviye 3: Gelenek Sonrası Ahlak Gelişimi

Evre 5: Sosyal Sözleşme Eğilimi: İlk iki evreden farklı olarak kanun ve yasaların demokratik şekilde değişebileceğini savunan bu evre insanların koymuş olduğu kurallardan oluşmaktadır. Doğru olan davranış toplumun yararı ön planda tutularak yine toplumun onayından geçen davranıştır. Eğer kurallar işlemiyorsa toplumun da onayıyla değişiklik yapılabileceği kabul edilmektedir (Koç ve ark., 2009).

Evre 6: Evrensel Ahlak İlkesi Eğilimi: Bu evrede, ilkeleri birey kendisi koyar. Bu ilkeler bireyin kendi geliştirdiği ahlak ve prensiplerle tanımlanmaktadır. Tüm toplumların uyması gerektiği düşünülen evrensel ahlaki ilkelerdir. Bu evrede insana, insan haklarına saygı ön plandadır. Bu evrensel ahlak ilkesine göre ilkelerle çatışan her durumda, kanunlar göz ardı edilmelidir. Her koşulda adalet kavramının öncelikli olunup ona uygun davranılması gerektiği vurgulanır (Koç ve ark., 2009).

2.4. Öz-Anlayış

Neff (2003a)'in geliştirdiği ve Budist bakış açısında öz-anlayış bireyin ben merkezli bakış açısına oldukça farklı bir yön sunmuştur (Neff et al., 2007). Budist gelenek, kişinin başka insanlara anlayışlı olabilmesinin aslında önce kendine anlayış göstermesinden geçtiğinin altını çizmektedir (Hanh, 2009; Bennett-Goleman, 2001; Neff, 2003b). Öz-anlayış ve öz saygı birbirinden farklıdır (Neff et al., 2005). Öz-anlayışın pozitif ve istikrarlı bir kavram olduğu belirtilmektedir (Neff, 2009). Bireyler öz-anlayış açısından incelendiğinde, negatif ve pozitif yönleriyle kendilerini bir bütün olarak kabul etmektedirler. Yani negatif durumlarla karşılaştıklarında diğer bireylerin de benzer deneyimler yaşadığını varsayarak kendilerine şefkatli ve anlayışlı davranmaktadırlar (Neff and Vonk, 2009). Öz-anlayış, bireyin kendi hakkında oluşturduğu düşünce ve inançlar bütünüdür. Bu kavram, genellikle öz şefkat ile öz eleştiri, ortak paylaşıma karşı izolasyon ve bilinçli farkındalığa karşı aşırı özdeşleşme gibi zıt uçlardaki eğilimlerle ilişkilendirilir. Bu eğilimler birbirinden bağımsız olmayıp, birbiriyle iç içe geçerek bireyin kendisini nasıl algıladığını ve değerlendirdiğini etkiler.

Öznel iyi oluşun bir başka yordayıcısı da öz-anlayıştır. Yüksek düzeyde öz-anlayışa sahip olan kişi kendini eleştirirken sert değildir; kendine ihtiyacı olan şefkati gösterebilmektedir bu yüzden ki düşük düzeyde öz-anlayışa sahip bireyler yaşamdan daha az doyum alırken, ruh sağlığı açısından da sorun yaşayabilirler (Neff, 2003b). Yüksek öz-anlayışa sahip bireylerin hayata karşı tutkulu, pozitif tutum içinde, yaşam doyumlarının yüksek olmaları beklenir (Diener and Seligman, 2002). Öz-anlayışın iki alt boyutu vardır. Bu alt boyutları açıklayacak olursak:

2.4.2. Öz-Anlayışın Pozitif Alt Boyutları

Alan yazın çalışmalarında, öz-anlayışın pozitif alt boyutları aşağıda verilmiştir.

- **Öz-Şefkat (Self-Kindness):** Kişinin yaşadığı olumsuz duygu ve durumlarda şefkatli, nezaketli olma durumudur. Kendini sürekli ve acımacı şekilde eleştiren ve yargılayan bireyler yoğun içsel çatışma yaşarlar, bu içsel çatışmadan dolayı rahatlamakta güçlük çekerler. (Gilbert and Irons, 2004; Gilbert et al., 2004; Gilbert et al., 2006; Gilbert and Procter, 2006).
- **Ortak Paydaşım (Common Humanity):** Bu bilince sahip olan kişiler, başarısızlık durumlarında kendilerini suçlamak yerine, herkesin zaman zaman başarısız olabileceğini kabul ederler. Bu bakış açısıyla, olumsuz deneyimleri kişisel bir başarısızlık olarak değil, tüm insanlığın ortak deneyimi olarak değerlendirirler. Bu

sayede, başarısızlıklardan ders çıkararak büyüme fırsatı bulurlar ve daha güçlü bir zihinsel duruş sergilerler (Özyeşil, 2011).

- **Bilinçli Farkındalık (Mindfulness):** Bilinçli farkındalık, şu anda yaşadığımız her şeyi olduğu gibi kabul etmek demektir. Bu, mutlu veya üzgün olduğumuz anlarda, bu duygulara takılıp kalmadan, onları olduğu gibi gözlemlemek anlamına gelir. Yani, zihnimizde dönen düşünceleri, bedenimizde hissettiğimiz duyguları yargılamadan, sadece fark etmektir. Bu sayede kendimizi daha iyi tanırız ve kendimizi olduğu gibi kabul etmeyi öğrenir, yani öz-anlayışımıza ulaşırız (Germer, 2009).

2.4.1. Öz-Anlayışın Negatif Alt Boyutlar

Alan yazın çalışmalarında, öz anlayışın negatif alt boyutları aşağıda verilmiştir.

- **Öz-Eleştiri:** Kendini sürekli eleştiren kişiler, yaşamın getirdiği zorlukları ve olumsuz duyguları kabul etmekte büyük zorluk çekerler (Neff, 2003a; Kirkpatrick 2005; Neff, 2008). Bu durum, onların kendilerine karşı acımasız olmalarına ve sürekli olarak eksiklerini araştırmalarına neden olur.
- **İzolasyon:** Ortak paydaşım anlayışına sahip olan bireyler yaşanan negatif olaylarda başlarına gelen negatif olayların üstesinden gelmekte zorluk çekerler. Ve bu negatif olayların sadece kendi başlarına gelmiş oldukları düşüncesine sahip olurlar. Yaşanan hata veya olumsuz durumlarda, kendini suçlu bulma gibi gerçek olmayan düşüncelerle baş başa kalmak da izolasyon duygusunun artmasına sebep olur (Neff, 2008). Yani bir hata yaptığında kendini tüm dünyada yalnız hisseden biri, bu durumu aşmak yerine kendini sürekli suçlar ve başkalarından uzaklaşır. Bu da yalnızlık hissini daha da derinleşmesine sebep olur.
- **Aşırı Özdeşleşme:** Bu durum bireyin yaşadığı olumsuz deneyimlere kendisini tamamen kaptırması anlamına gelir (Kıcalı, 2015). Ters giden durumda aşırı yoğunlaşma bireyin kendini yetersiz, değersiz ve seilmeye layık olmayan hissetmesine neden olur. Kısacası, birey, yaşadığı olumsuz olaylarla o kadar özdeşleşir ki, kendisini bu olaylarla eşitler.

Kişilerin hayatlarında zaman zaman başarısızlık, öfke, üzüntü gibi olumsuz duygular olabilir. Yaşanan bu olumsuzlukların en az hasarla üstesinden gelinmesi belli bir öz-anlayış düzeyiyle mümkündür (Deniz ve ark., 2008). Yani negatif olaylar sırasında ya da sonrasında olumlu olan duygular hissetmesi için öz-anlayışın devreye girmesi gerekmektedir (Leary et al., 2007). Öz-anlayış olumsuz bir durumla başa çıkarken, kişinin olumsuzluklardan kaçması ya da kaçınması değil var olan durumu kabullenip şefkat ve anlayış içeren bir strateji içinde yürütmesidir. (Folkman and

Moskowitz, 2000; Isen, 2000, Neff et al., 2005).

2.4.3. Öz-Anlayışı Yüksek Olan Bireylerin Özellikleri

Öz anlayış düzeyi yüksek olan bireylerin özellikleri şu şekildedir (Leary et al., 2007):

- Problemlerini farkına varabilir.
- Zayıf ve eksik olan yönlerini görür.
- Kendisinin sevmediği yönlerine karşı şefkat ve anlayışlı olur.
- Başarısız olduğu durumları kabul eder ve insan olmanın bir parçası olarak algılar.
- Kişi kendine olumsuz yerine olumlu duygular besleyebilmeye başlar.

2.5. Boyun Eğici Davranış

Kişinin boyun eğmesi; teslim olmak, itaat etmek gibi kavramlarla eşdeğer tutulabilmektedir (Kabasakal, 2007). Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre boyun eğmek, “isteyerek veya istemeyerek uymak, katlanmak” olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, ty). Boyun eğici davranış, sürekli onaylanma gereksinimi duyan, hayır demekte zorlanan ve bu yüzden genel itibarıyla evet demeye meyil gösteren, hoşlanmadığı durumlarda bunu dile getirmekten çekinen, getirirse karşısındaki kişiyi kıracağını düşünen davranış özellikleriyle karakterize bir durum olarak açıklanmaktadır (Gilbert and Allan, 1994). Boyun eğici davranışa sahip bireyler diğer insanların isteklerinin üstesinden gelebilmek adına gerçek duyguları konusunda çekimser kalarak uzlaşmaya yönelik tutumlar sergilemektedirler (Akın, 2009). Bazen de kişi kendisini diğer insanlardan daha düşük bir konumda algıladığında, onları hoşnut etme ve onlardan onay görme davranışı içine girebilir. Boyun eğici davranış sadece diğerleriyle olan yakınlık kurma ihtiyacı, onaylanmama ve beğenilmeme korkusu değil; aynı zamanda boyun eğici davranışların getirmiş olduğu yetersizlik hisleriyle de ilgilidir (Korkmaz, 2001). Kişiler arası iletişimde boyun eğici davranışlar gösteren kişilerin, kendince değer verdiği bireyler tarafından onaylanma ve kabul görme ihtiyacı ile itaat ederler (Kızıldağ, 2009).

2.5.1. Boyun Eğici Davranış Gösteren Kişilerin Özellikleri

Boyun eğici davranış istenilmeyen kişilik özellikleri kategorisinde yer almaktadır. İnsan ilişkilerinde boyun eğici davranışları gösteren kişi kendini değersiz, kabul görmeyen olarak nitelemekte ve hissetmektedir. Hatası yoksa bile özür dileyen hep kendisidir, sınırları içinde uyması gereken kurallara “onun için uygun olmasa bile” itaat etmektedir. Hakkında hoş olmayan şeyler söylenildiğinde sessiz kalır, insanlarla

göz göze gelmekten kaçınır, lafı kesildiğinde susar, hislerini, düşüncelerini karşı tarafı kırmamak adına söyleyemez ve kendini savunamaz (Yıldırım, 2004). Bu özelliklere sahip bireylerin genelde verdiği cevaplar “evet”tir çünkü “hayır” deme konusunda yetersizlerdir; diğerlerinden farklı olan duygu ve düşünceleri ifadede zorlanırlar. Bu durumdan dolayı özgüvensizdir ve liderlik özelliklerini sergilemekte güçlük çekmektedirler (Allan & Gilbert, 2002). Boyun eğici davranış gösteren bireyler başka insanların boyunduruğu altında yaşamalarının beden duruşuna da yansıdığı ve bu bireylerin kambur bir duruş sergilediği görüşü ifade edilmiştir. Aynı zamanda boyun eğici davranış gösteren bireyler kendilerinden isteneni yapmak adına başkalarının kurallarına uyarlar (Adler, 2016).

Boyun eğici davranışların gelişmesinde kişilik özelliklerinin yanı sıra, aile içi dinamikler, ebeveynlerin eğitim seviyesi, anne-baba tutumları, aile içi yaşanan şiddet öyküsünün etkisinin de olduğu ifade edilmektedir (Allan & Gilbert, 2002; Moses, 1996). Ebeveynler incelendiğinde öfke, şiddet, saldırganlık vb. davranışları sık sergileyenlerin kontrolcü ve otoriter olduğu (Allan & Gilbert, 2002), kısıtlayıcı ve aşırı tutumları çocuklarda boyun eğici davranışı arttırmaktadır (Gander & Gardiner, 1998; Cüceloğlu, 1997; Çaplı, 1993; Gilbert, 2001; Gilbert et al., 2002). Boyun eğici davranışı arttıran etmenlerden birisi de şiddettir ve şiddetin her türü (cinsel, sözel, fiziksel, duygusal) kişilerin boyun eğici davranışını arttırır (Mayda ve ark., 2009). Şiddetin varlığı, bireyin kendini ifade etmesini engellerken, çaresizlik duygusu yaratır ve yaşanan çaresizlik duygusu boyun eğici davranışı arttırır. Şiddetin varlığıyla boyun eğici davranışın artması, yaşanan krizin aslında çözümlenmeyip bir şekilde çözülmüş gibi gözükmeye sebep olurken, boyun eğiciliği de pekiştirmektedir (Allan & Gilbert, 2002; O'Connor et al., 2002). Ek olarak şiddetin oluşturduğu depresif duygu durumu, çözümsüz, çaresiz ve çekingen tutum da boyun eğici davranışların artışına sebep olmaktadır (Allan & Gilbert, 2002; Moses, 1996). Kendini soyutlanmış, umutsuzluk içinde yaşayan depresif bireylerde boyun eğici davranışların daha fazlaca görüldüğü ifade edilmiştir (Görgülü, 2009).

Boyun eğici davranış ile ilişkili olan başka bir kavram da akran zorbalığıdır. Akran zorbalığı mağduru öğrenciler, boyun eğme davranışını daha fazla sergilemektedirler. Çünkü akran gruplarında boyun eğme davranışı güçsüzlük ve zayıflık olarak algılandığı için (Atik ve ark., 2012) boyun eğme davranışının çokluğu zorbalık için bir risk faktörü oluşturmaktadır (Perren & Alsaker, 2006). Zorbalık sadece boyun eğici davranışla değil ahlaki uzaklaşmayla da ilişkilidir. Zorbalık, mağduriyet ve ahlaki uzaklaşma ilişkisini inceleyen bir çalışmada ahlaki uzaklaşmanın

akran zorbalığını pozitif yönde, akran zorbalığı mağduriyetini de negatif yönde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (Kocatürk ve Kurtça, 2021). Ayrıca sosyal aktiviteler sırasında sosyal korku yaşayan birçok bireyin, bu korkuyu yaşamayan bireylerden daha fazla boyun eğici davranış sergilediği ifade edilmektedir (Gilbert & Allan, 1994; Gilbert et al, 2003). Boyun eğici davranış düzeyindeki artış, bireyin kişilik gelişimini engeller ve kişiler arası ilişkilerde çözüm yetisini bozar (Kaya ve ark., 2004).

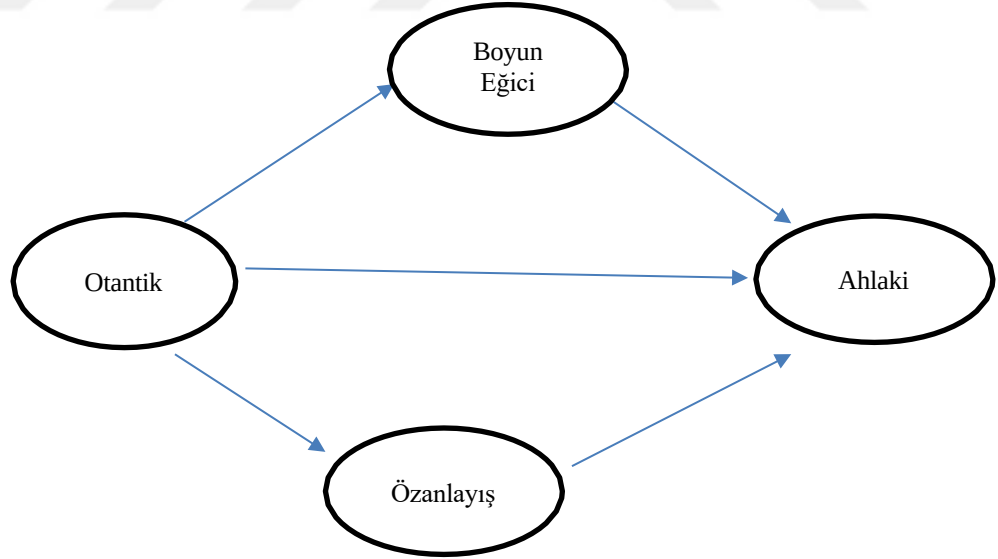

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Betimleyici bir çalışma olan araştırma, otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış değişkenleri arasındaki ilişkileri ortaya koymak adına nicel araştırma yöntemlerinden olan ilişkisel tarama yöntemine uygun şekilde düzenlenmiştir. İki ve daha fazla değişkenin arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılır. Böylece değişkenlerin birlikte değişip değişmediğini; değişme varsa bunun nasıl olduğunu belirlemesine olanak sağlar (Karasar, 2016). Otantiklik ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayış ve boyun eğici davranışın aracılık rolünün incelenmesine ait teorik model Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 3.1. Otantiklik ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolüne Ait Teorik Model

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubu olasılıksız örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılan 250 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 3.1. Çalışma Grubunun Demografik Değişkenlerinin Sayı ve Yüzde Dağılımı

Değişken		n	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	165	66.0
	Erkek	85	34.0
Yaş	18-24 Yaş	127	50.8
	25> Yaş	123	49.2
Medeni durum	Evli	48	19.2
	Bekâr	202	80.8
Eğitim durumu	Lisans	190	76.0
	Lisansüstü	60	24.0
Okudukları Fakülte	Eğitim Fak.	84	33.6
	Güzel Sanatlar Fak.	25	10.0
	İktisadi ve İdari Bilimler Fak.	32	12.8
	Mühendislik ve Doğa Bilim Fak.	27	10.8
	Sağlık Bilimleri Fak.	82	32.8
Toplam		250	100.0

Araştırmaya 165 kadın (%66,0) ve 85 erkek (%34,0) olmak üzere toplam 250 birey katılım sağlamıştır. 250 kişiden oluşan çalışma grubuna ait sosyo-demografik bilgiler Tablo 3.1’de verilmiştir. Araştırma grubunun 127’si (%49,2) 18-24 yaş aralığında ve 123’ü (%49,2) 25 yaş ve üstüdür. 202 kişinin (%80,8) bekâr ve 48 kişinin (%19,2) evli olduğu görülmektedir. Çalışma grubunun eğitim durumu incelendiğindeyse 190 kişi (%76,0) lisans ve 60 kişinin de (%24,0) lisansüstü öğrenim sürecinde olduğu görülmektedir. Ek olarak çalışma grubundaki bireylerin 84 kişisi (%33,6) eğitim, 25 kişisi (%10,0) güzel sanatlar, 32 kişisi (%12,8) iktisadi ve idari bilimler, 27 kişisi (%10,8) mühendislik ve doğa bilimleri ve 82 kişisi (%32,8) sağlık bilimleri fakültelerinde eğitim gördüklerini belirtmişlerdir.

3.3. Veri Toplama Araçları

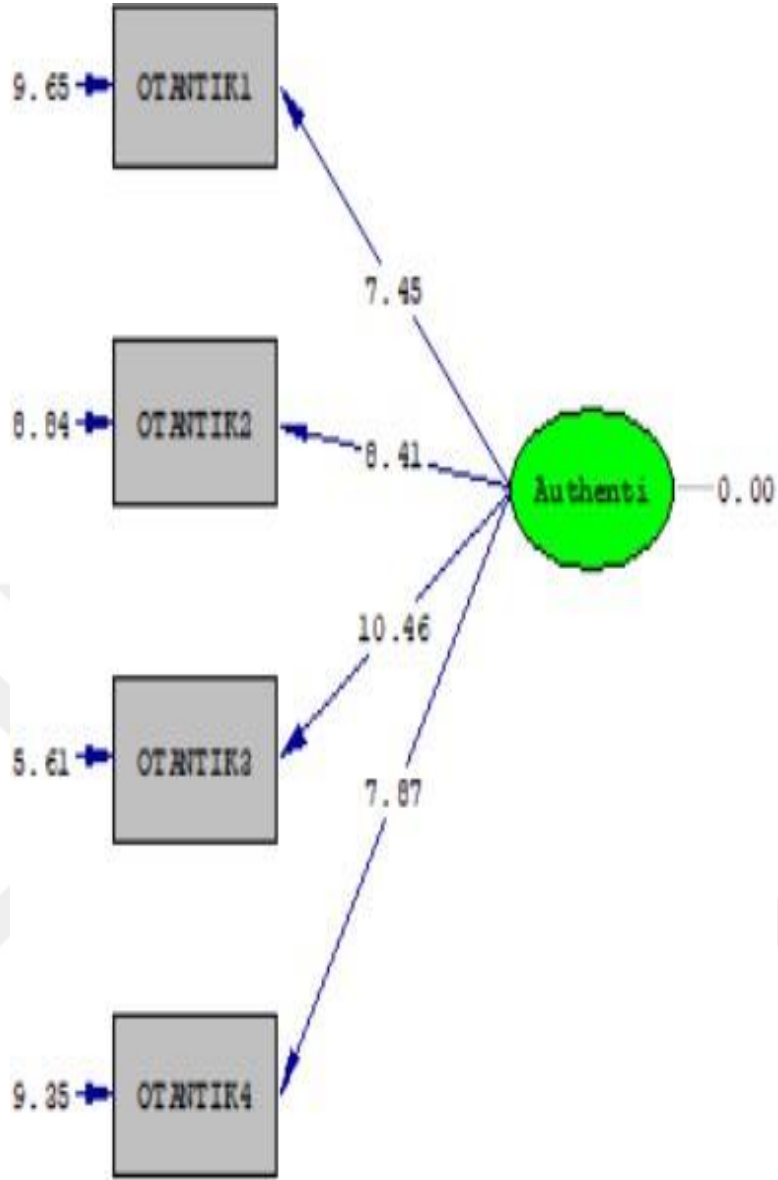
Veri toplamak için anket tekniği kullanılmıştır. Verilere Kişisel Bilgi Formu, Otantik Yaşam, Ahlaki Uzaklaşma, Öz-Anlayış ve Boyun Eğici Davranış Ölçeği uygulanarak ulaşılmıştır. Ölçek verileri gönüllülük esasına göre ve katılımcıların bilgilendirilmiş onamları alınarak Google Forms üzerinden çevrimiçi toplanmıştır.

2.5.2. Kişisel Bilgi Formu

Çalışmaya katılacak bireylere ait demografik nitelikleri belirleyebilmek için araştırmacı tarafından hazırlanan soruların bulunduğu formdur. Sorular katılımcılara ait yaş, cinsiyet, eğitim durumu, okudukları fakülte ve medeni durum gibi bilgileri içermektedir. Form toplamda 5 sorudan oluşmaktadır (EK-1).

2.5.3. Otantiklik Ölçeği

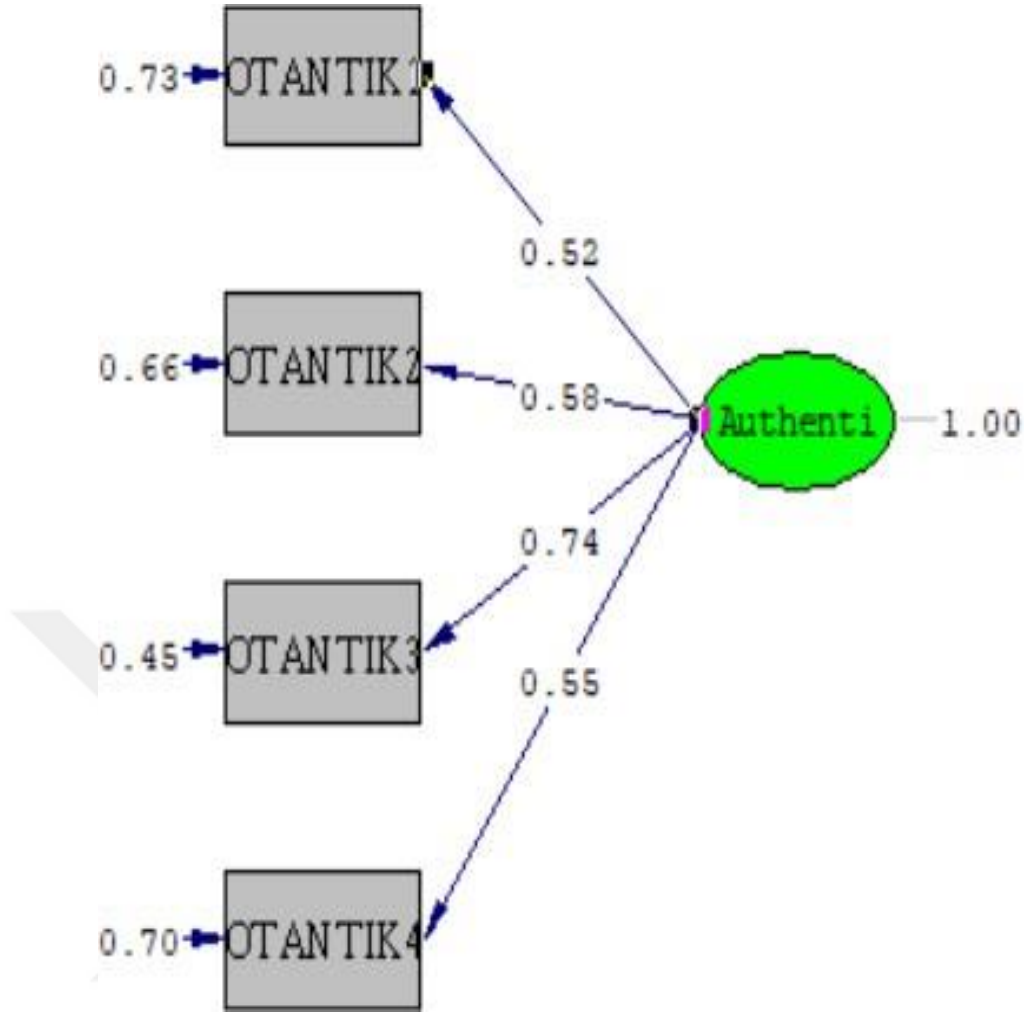
Otantiklik Ölçeği Wood et al. (2008) tarafından geliştirilmiştir. Türkçe'ye uyarlanması 2013 yılında İlhan ve Özdemir tarafından yapılmış olan Otantiklik Ölçeği üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar: kendine yabancılaşma, otantik yaşam ve dış etkiyi kabullenmedir. Toplamda 12 madde olan Likert tipi aracın her boyutu dörder maddeden oluşmaktadır. Otantiklik Ölçeği'nin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları Yabancılaşma alt boyutu için .78, Dış Etkileri Kabullenme boyutu için .78 ve Otantik Yaşam boyutu için .69 olarak sonuçlanmıştır (İlhan ve Özdemir, 2013). Yapılan bu çalışmada Otantiklik Ölçeği'nin "otantik yaşam" alt boyutu kullanılmıştır (EK-2). Otantik yaşam alt boyut için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmış ve yapılan DFA'ya ait t değerleri Şekil 3.2'de verilmiştir.

$\chi^2=4.61$, $df=2$, $P\text{-value}=0.09956$, $RMSEA=0.071$

Şekil 3.2. Otantik Yaşam'a Ait T Değerleri

Otantik yaşama ait DFA'daki t değerleri incelendiğinde değerlerin 10.46 ile 7.45 arasında değiştiği ve anlamlı olduğu görülmektedir. Otantik yaşama ait standardize edilmiş yol katsayıları Şekil 3.3'te verilmiştir.

$X^2=4.61$, $df=2$, $P\text{-value}=0.09956$, $RMSEA=0.071$

Şekil 3.3. Otantik Yaşam'a Ait Standardize Edilmiş Yol Katsayıları

Otantik yaşama ait standardize edilmiş yol katsayıları .74 ile .52 arasında değişmektedir.

Tablo 3.2. Otantik Yaşam Alt Boyutunun Uyum İyiliği Değerleri

	X^2	df	X^2/df	RMSEA	SRMR	CFI	NFI	NNFI	IFI	GFI
Otantik Yaşam	4,61	2	2,3	0.071	0.028	0.99	0.98	0.96	0.99	0.99

Otantik yaşam alt boyutuna ait uyum iyiliğini gösteren değerler Tablo 3.2.'de gösterilmiştir. Tablo 3.2 incelendiğinde otantik yaşam alt boyutuna ait uyum indeksleri $X^2= 4,61$, $df= 2$. $X^2/df= 2,3$, $RMSEA=0.071$, $SRMR=0.028$, $CFI=0.99$, $NFI=0.98$, $NNFI=0.99$, $IFI=0.99$, $GFI=0.99$ ve $AGFI=0.96$ olarak bulunmuştur. Ayrıca çalışmamızda otantik yaşamın Cronbach Alfa Katsayısı .64 olarak bulunmuştur.

2.5.4. Ahlaki Uzaklaşma Ölçeği

Ölçek Moore et al. (2012) tarafından, ahlaki uzaklaşmayı ölçmek adına geliştirilmiştir. Türkçe'ye 2019 yılında Ekmekçioğlu ve Aydoğan tarafından uyarlanmıştır. Test tekrar test $r=.86$, dil eşdeğerliliği çalışması $r=.95$, Cronbach Alfa Katsayısı .87 olarak bulunmuştur. Tersine kodlanan maddesi olmayan 8 maddeden oluşan beşli Likert tipi bir ölçektir. Çalışmamızda bu ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı .80'dir (EK-3).

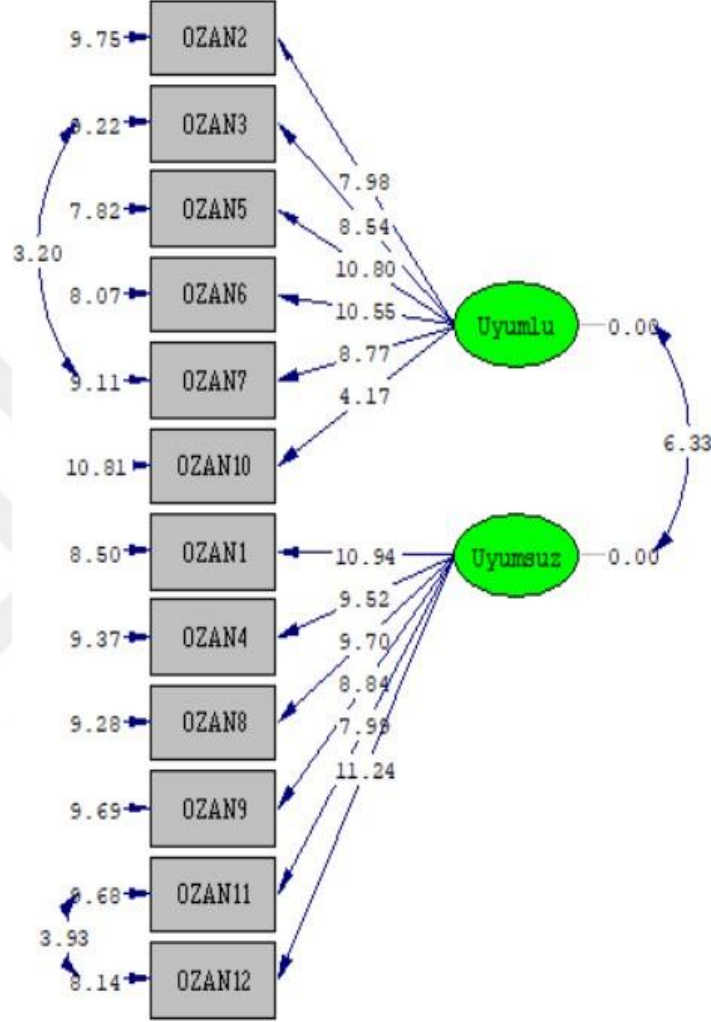
2.5.5. Boyun Eğici Davranış Ölçeği

Boyun Eğici Davranış Ölçeği (BEDÖ), Buss ve Craik'in (1986) çalışmasından geliştirilen, boyun eğici sosyal davranışlara odaklanan 16 maddelik bir ölçektir. Maddeler, beşli Likert ölçeğinde sıralanır, daha yüksek puanlar daha fazla boyun eğmeyi gösterir. Ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı $=.89$; test-tekrar test güvenilirliği $r=.84$ olduğu bulgulanmıştır (Pehl and Gilbert,1992; Gilbert and Trent,1991). Mevcut çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı $=.88$ olarak bulunmuştur (EK-4).

2.5.6. Kısa Öz-Anlayış Ölçeği

Kısa Öz-Anlayış Ölçeği Raes et al. tarafından 2011 yılında geliştirilmiştir. Ölçek beşli Likert tipi, 12 maddeden oluşan, uyumlu ve uyumsuz olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. 2,3,5,6,7 ve 10. madde uyumlu olarak adlandırılan alt boyutta, 1,4,8,9,11 ve 12. madde ise uyumsuz olarak tanımlanan alt boyutta yer almaktadır.

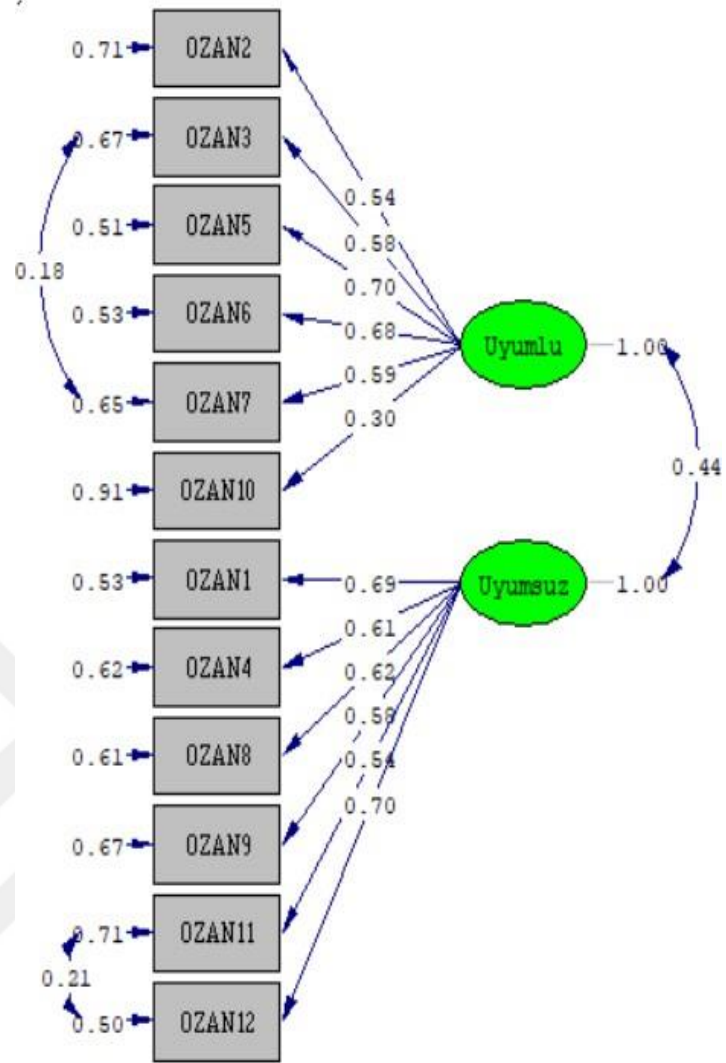
Uyumsuz olarak tanımlanan maddeler tersten kodlanmaktadır (EK-5). Ölçeğe ait geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları tamamlanmadığı için çalışmada ölçeğe ait DFA yapılmıştır. Ölçeğe ait t değerleri Şekil 3.4'te verilmiştir.

Chi-Square=99.13, df=51, P-value=0.00006, RMSEA=0.062

Şekil 3.4. Öz-Anlayış Ölçeği'ne Ait t Değerleri

Öz-anlayışa ait t değerlerinin 4.17 ile 11.24 arasında değişmektedir. Öz-Anlayış Ölçeği'ne ait standardize edilmiş yol katsayıları Şekil 3.5'te verilmiştir.

Chi-Square=99.13, df=51, P-value=0.00006, RMSEA=0.062

Şekil 3.5 Öz-Anlayış Ölçeği'ne Ait Standardize Edilmiş Yol Katsayıları

Öz-anlayışa ait standardize edilmiş yol katsayıları .30 ile .70 arasında değiştiği görülmektedir. Öz-Anlayış Ölçeği için yapılan DFA'ya ait uyum iyililiği değerleri Tablo 3.3'te verilmiştir.

Tablo 3.3. Öz-Anlayış Ölçeği'ne Ait Uyum İyiliği Değerleri

	X^2	df	X^2/df	RMSEA	SRMR	CFI	NFI	NNFI	IFI	GFI
Öz-Anlayış	99.13	51	1,94	0.062	0.067	0.96	0.93	0.95	0.97	0.94

Yapılan bu çalışmada ölçeğe ait Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ve uyum iyiliği değerleri $X^2=99.13$, $df=51$. $X^2/d=1,94$, $RMSEA=.062$, $SRMR=.067$, $CFI=.96$, $NFI=.93$, $NNFI=.95$, $IFI=.97$ ve $GFI=.94$ olarak bulunurken ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı .79 olarak bulgulanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

“Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış puan ortalamaları cinsiyete göre manidar farklılık göstermekte midir?”, “Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış puan ortalamaları medeni duruma göre manidar farklılık göstermekte midir?”, “Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış puan ortalamaları okuduğu fakülteye göre manidar farklılık göstermekte midir?”, “Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, boyun eğici davranış ve öz-anlayış arasında ilişki var mıdır?”, “Otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayışın aracılık rolü var mıdır?” ve “Otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide boyun eğici davranışın aracılık rolü var mıdır?” araştırma problemlerinin varsayımları test edilmiş ve Tablo 3.4’te verilmiştir.

Tablo 3.4. Araştırma Ölçek ve Alt Boyut Toplam Puanları için Betimleyici İstatistik Sonuçları

Ölçekler	Min	Max	$\bar{x}$	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Otantik Yaşam	7	28	22.24	3.95	-.78	.74
Ahlaki Uzaklaşma	8	32	16.06	5.94	.79	-.12
Boyun Eğici Davranış	16	67	38.80	10.39	.43	-.22
Öz-Anlayış	15	56	37.92	7.44	-.20	.25

Tablo 3.4’te Otantik Yaşam, Ahlaki Uzaklaşma, Boyun Eğici Davranış ve Öz-Anlayış Ölçekleri’nin toplam puanları için en küçük, en büyük, ortalama ve standart sapma değerleri sunulmuştur. Otantik yaşam çarpıklık değeri -.78; basıklık .74; ahlaki uzaklaşma çarpıklık .79; basıklık -.12; boyun eğici davranış çarpıklık .43; basıklık -.22 ve öz-anlayış çarpıklık değeri -.20; basıklık değeri ise .25 olarak hesaplanmıştır. Ölçeklerin toplam puanları için çarpıklık-basıklık değerlerinin $\pm 1,50$ aralığında olması veri setinin normal dağılımda olduğunu belirtmektedir. Normal dağılım varsayımının karşılandığı için parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir (Tabachnick et al., 2013).

Tablo 3.4. incelendiğinde verilerin normalliği sağladığı görülmüş ve “Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış puan ortalamaları cinsiyete göre manidar farklılık göstermekte midir?” 1. alt problemi için Bağımsız Örneklem *t*-Testi kullanılmıştır.

“Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış puan ortalamaları medeni duruma göre manidar farklılık göstermekte midir?” şeklinde olan 2. alt problem için de Bağımsız Örneklem *t*-Testi kullanılmıştır.

“Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış puan ortalamaları okuduğu fakülteye göre manidar farklılık göstermekte midir?” şeklinde olan 3. alt problem için “Tek Yönlü Varyans Analizi (Analysis of Variance, ANOVA)” kullanılmış ve gruplar arasında bulunan anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğu LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma testi ile saptanmıştır.

“Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, boyun eğici davranış ve öz-anlayış arasında ilişki var mıdır?” şeklinde olan 4. alt problem Pearson Korelasyon Testi ile

incelenmiştir. Ayrıca “Otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayışın aracılık rolü var mıdır?” ve “Otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide boyun eğici davranışın aracılık rolü var mıdır?” şeklinde olan 5 ve 6. alt problemler Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) ile incelenmiştir.

YEM teorik yapıları ve bunların ilişkilerini test etmek ve doğrulamak için kullanılan kapsamlı bir istatistiksel yöntemdir. YEM, doğrudan ve dolaylı etkileri aynı anda analiz etme yeteneği ile karmaşık modellerin değerlendirilmesine olanak tanır (Kline, 2016). YEM, doğrusal regresyon analizi, faktör analizi ve yol analizi gibi geleneksel analiz yöntemlerini bir araya getirmektedir. Bu modelleme yaklaşımı, karmaşık ilişkileri ve teorik yapıları test etmek ve doğrulamak için kullanılmaktadır (Byrne, 2016; Kline, 2016; Schumacker & Lomax, 2016).

Bu modelde, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin bir kısmının aracılık yapan bir değişken üzerinden geçmesi durumuna kısmi aracılık denir. Kısmi aracılık, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin tamamen değil, kısmen aracılık değişkeni tarafından açıklanabileceğini gösterir. Bu durum, araştırmalarda değişkenler arasındaki ilişkilerin daha detaylı ve bütüncül bir şekilde anlaşılmasına olanak tanır (Baron & Kenny, 1986; Preacher & Hayes, 2008).

Karmaşık ilişkileri ve teorik yapıları test etmek ve doğrulamak için kullanılan bu modelleme yaklaşımında faktör analizi, doğrusal regresyon analizi ve yol analizi gibi geleneksel analitik yöntemler birleşik şekilde kullanılır (Byrne, 2016; Kline, 2016; Schumacker ve Lomax, 2016). Bu modellemede bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin büyük kısmının aracı değişken üzerinden geçmesi durumuna güçlü aracılık etkisi ya da bir kısmının aracı değişken üzerinden geçmesine kısmi aracılık adı verilmiştir. Tam aracılık, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin aracı değişken tarafından tamamen açıklanabileceğini gösterir. Kısmi aracılık ise bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin aracı değişken tarafından tamamen olmasa da kısmen açıklanabileceğini göstermektedir. Araştırmada YEM’in kullanılması değişkenler arasındaki ilişkilerin daha detaylı ve kapsamlı anlaşılmasına olanak sağlamaktadır (Baron ve Kenny, 1986; Preacher ve Hayes, 2008).

Örneklem büyüklüğünün yeterliliği, ölçüm hatalarının bağımsızlığı, doğrusal ilişkilerin varlığı, çok değişkenli normallik YEM’in varsayımları arasındadır (Kline, 2016). Bu varsayımlar YEM’in geçerliliği ve güvenilirliği için kritik öneme sahiptir

Çok değişkenli normallik, verilerin normal dağılıma uymasını gerektirir (Byrne, 2016).

Çalışmada, ölçme modeli ve yapısal modelde bulunan latent değişkenler için gözlenen değişkenler belirlenmiştir. Bu gözlenen değişkenler için alt boyutları olan ölçeklerde alt boyut maddeleri toplanarak birer parsel yapılmıştır. Tek boyutlu olan ölçekler için madde sayıları ile orantılı olarak ve madde-toplam korelasyon değerlerine bağlı kalınarak maddeler parsellere ayrılmıştır. Otantik yaşam için ölçek maddeleri birer parsel kabul edilmiştir. Öz-Anlayış Ölçeği uyumlu ve uyumsuz olmak üzere iki alt boyuta ayrılmıştır. Ahlaki uzaklaşma iki parsel, boyun eğici davranış dört parsel olarak tanımlanmıştır. Çalışmada, yapısal modeli test etmeden önce veri setine ait değişkenlere ilişkin betimsel bulgular değerlendirilmiş ve değişkenlerin nasıl dağıldığı ve birbirleriyle ilişkileri ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Tablo 3.5. Veri Setine Ait Gözlenen Değişkenlerin Betimsel Bulguları

Örtük Değişken	Gözlenen Değişkenler	N	$\bar{X}$	SS	Çarpıklık Z-skoru	Basıklık Z-skoru	Gözlenen Değişkenlerin Tanımlanması
Otantik	OTANTİK 1	255	5.96	1.47	1.47/.154	1.90/.307	1 Mad.
	OTANTİK2	255	5.28	1.36	1.36/.154	-.10/.307	2 Mad.
	OTANTİK3	255	5.75	1.23	1.23/.154	1.18/.307	3 Mad.
	OTANTİK 4	255	5.31	1.44	1.436/.154	.87/.307	4 Mad.
Ahlaki	AHLAK 1	255	8.68	3.44	3.446/.154	-.284/.307	1. 3. 4. 7 Top.
Uzaklaşma	AHKAL2		7.37	3.12	3.12/.154	.152/.307	2.5.6.8 Top.
Boyun Eğici Davranış	BOYUN1	255	11.58	2.35	2.35/.154	.340/.307	9.10.11.14 Top.
	BOYUN2	255	10.16	2.65	2.64/.154	-.021/.307	2.5.8.13 Top.
	BOYUN 3	255	9.10	3.02	3.02/.154	-.608/.307	1.10.14.16 Top.
	BOYUN4	255	10.04	3.04	3.04/.154	-.560/.307	3.6.7.15 Top.
Öz-Anlayış	UYUMLU	255	18.27	3.82	3.82/.154	-.327/.307	2.3.5.6. 7.10 Top.
	UYUMSUZ	255	20.15	4.18	4.18 / .154	.433/.307	1.4. 8. 9.11. 12 Top.

OTANTİK= Otantik Yaşam, AHLAK= Ahlaki Uzaklaşma, BOYUN=Boyun Eğici Davranış, UYUMLU= Uyumlu Öz-Anlayış, UYUMSUZ= Uyumsuz Öz-Anlayış.

Veri setine ait gözlenen değişkenlere ilişkin betimsel bulgular Tablo 3.5’te verilmiştir. Tablo 3.5 incelendiğinde Otantiklik örtük değişkeninde gözlenen değişkenlerinde en yüksek ortalamaya OTANTİKLİK1’de 5.96 ± 1.47 ile en düşük ortalamaya OTANTİKLİK2’de 5.28 ± 1.36 ile ulaşılmıştır. Ahlaki uzaklaşma için en yüksek ortalama AHLAK1’de 8.68 ± 3.44 ile en düşük ortalama AHLAK2’de 7.37 ± 3.12 ile ulaşılmıştır. Boyun eğici davranış için en yüksek ortalama BOYUN1’de 11.58 ± 2.35 ile en düşük ortalama BOYUN3’de 9.10 ± 3.02 ile ulaşılmıştır. Öz-anlayış örtük değişkeni için en yüksek ortalama UYUMSUZ 20.15 ± 4.18 ile en düşük ortalamaya ise UYUMLU 18.27 ± 3.82 ile elde edilmiştir. Test edilen ölçme ve yapısal modelde yer alan gözlenen değişkenler arası ilişkiler Tablo 3.6’da verilmiştir.

Tablo 3.6. Test Edilen Ölçme ve Yapısal Modelde Yer Alan Gözlenen Değişkenler Arası İlişkiler

	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.OTANTİK1	,262**	,384**	,204**	-,048	-,214**	-,286**	-,225**	-,290**	-,288**	,148*	,030
2.OTANTİK2	-	,361**	,332**	-,069	-,233**	-,223**	-,183**	-,163**	-,117	,091	,131*
3.OTANTİK3		-	,359**	-,257**	-,368**	-,403**	-,353**	-,185**	-,184**	,318**	,347**
4.OTANTİK4			-	-,102	-,160*	-,251**	-,116	-,245**	-,196**	,171**	,113
5.BOYUN1				-	,476**	,395**	,536**	,247**	,146*	-,361**	-,118
6.BOYUN2					-	,647**	,688**	,333**	,342**	-,426**	-,216**
7.BOYUN3						-	,677**	,362**	,387**	-,494**	-,196**
8.BOYUN4							-	,277**	,293**	-,421**	-,187**
9. AHLAK1								-	,639**	-,335**	,020
10. AHLAK2									-	-,241**	,052
11.UYUMLU										-	,215**
12. UYUMSUZ											-

Spearman korelasyon katsayısı * p<.05, **p<.01.

Tablo 3.6'daki korelasyon analizine göre;

1. AHLAK1 ile AHLAK2 arasında pozitif yönlü güçlü ilişki ($r=.639$ $p<.01$) saptanmıştır.
2. BOYUN3 ile BOYUN4 arasında güçlü düzey pozitif yönlü ilişki ($r=.677$ $p<.01$),
3. BOYUN1 ile BOYUN2 arasında pozitif orta ($r=.476$ $p<.01$), BOYUN2 ile BOYUN3 arasında pozitif güçlü ($r=.647$ $p<.01$), BOYUN3 ile BOYUN4 arasında pozitif güçlü bir ilişki ($r=.677$ $p>.01$) bulunmuştur.
4. OTANTİK1 ile OTANTİK2 arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki ($r=.262$ $p>.01$), OTANTİK2 ile OTANTİK3 ve OTANTİK3 ile OTANTİK4 arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki ($r=.361$ $p>.01$; $r=.359$ $p>.01$) bulunmuştur.
5. OTANTİK4 ile BOYUN1 arasında negatif yönde zayıf düzeyde ilişki ($r=-.102$ $p<.01$) saptanmıştır.

6. BOYUN4 ile AHLAK1 arasında pozitif yönde zayıf düzeyde bir ilişki ($r=.277$ $p<.01$) bulunmuştur.
7. AHLAK2 ile UYUMLU arasında negatif yönde zayıf düzeyde ilişki ($r=-.241$ $p<.01$) bulunmuştur.
8. UYUMLU ile UYUMSUZ arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki ($r=.215$ $p<.01$) tespit edilmiştir. Ulaşılmış olan tüm sonuçlarda istatistiksel anlamlılık $p<0,05$ seviyesinde değerlendirilmiştir.

Verilerin betimsel analizleri için SPSS 25.0, otantiklik ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayışın ve boyun eğici davranışın aracı rolü çalışması için kurulan modelin incelenmesinde LISREL (Linear Structural Reations) 8.80 programı kullanılmıştır. Çalışmanın bulgular bölümüne geçilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmada toplanan verilere ait bulgular verilmektedir. Önce otantik yaşam, boyun eğici davranış, öz-anlayış ve ahlaki uzaklaşma ölçeklerine ait betimsel analizler verilecektir. Daha sonra otantik yaşam, boyun eğici davranış, öz-anlayış ve ahlaki uzaklaşmanın cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum ve eğitim gördükleri fakülte gibi değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediği incelenecektir. Ayrıca otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayış ve boyun eğici davranışın aracılık rolüyle ilgili bulgular sunulacaktır. Bulgular problemlerin sırasıyla aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.1. Otantiklik, Ahlaki Uzaklaşma, Öz-Anlayış ve Boyun Eğici Davranış Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Cinsiyete Göre İncelenmesi T-Testi Analizi

Ölçek	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	$t_{(248)}$	p
Otantik Yaşam	Kadın	165	23.16	3.53	5.373	.000
	Erkek	85	20.47	4.13		
Ahlaki Uzaklaşma	Kadın	165	14.64	5.18	-5.609	.000
	Erkek	85	18.84	6.36		
Boyun Eğici Davranış	Kadın	165	36.72	9.73	-4.603	.000
	Erkek	85	42.86	10.50		
Öz-Anlayış	Kadın	165	37.86	8.14	-.164	.870
	Erkek	85	38.02	5.90		

Yapılmış olan Bağımsız Örneklem t-Testi sonucunda, kadın ve erkek katılımcıların Otantik Yaşam ($t(248)=5,373$; $p<.001$), Ahlaki Uzaklaşma Ölçeği ($t(248)=-5,609$; $p<.001$) ve Boyun Eğici Davranış Ölçeği ($t(248)=-4,603$; $p<.001$) puan ortalamaları için istatistiki olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Tablo geneline bakıldığında kadın katılımcıların otantik yaşam puan ortalamaları anlamlı şekilde yüksekken erkek katılımcılarda, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.2. Otantiklik, Ahlaki Uzaklaşma, Öz-Anlayış ve Boyun Eğici Davranış Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Medeni Duruma Göre İncelenmesi T-Testi Analizi

Ölçek	Medeni durum	n	$\bar{x}$	ss	$t_{(248)}$	p
Otantik Yaşam	Evli	48	23.65	3.56	2.772	.006
	Bekâr	202	21.91	3.97		
Ahlaki Uzaklaşma	Evli	48	15.77	6.41	-.380	.704
	Bekâr	202	16.13	5.84		
Boyun Eğici Davranış	Evli	48	38.81	10.41	.006	.995
	Bekâr	202	38.80	10.42		
Öz-Anlayış	Evli	48	38.21	7.98	.302	.763
	Bekâr	202	37.85	7.33		

Tablo 4.2 incelendiğinde yapılan Bağımsız Örneklem *t*-Testi sonucunda, evli ve bekâr katılımcıların otantik yaşam ($t=2.772$; $p<.01$) puan ortalamaları için istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Evli bireylerin otantik yaşam puanları istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4.3. Otantiklik, Ahlaki Uzaklaşma, Öz-Anlayış ve Boyun Eğici Davranış Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Okudukları Fakülteye Göre İncelenmesi Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Fakülte	n	$\bar{x}$	ss	$F_{(4,245)}$	p
Otantik Yaşam	Eğitim Bilimleri	84	22.39	3.89	1.855	.119
	Güzel Sanatlar	25	20.24	3.35		
	İktisadi ve İdari Bilimler	32	22.31	4.29		
	Mühendislik ve Doğa Bilimleri	27	22.48	3.17		
	Sağlık Bilimleri	82	22.60	4.18		
Ahlaki Uzaklaşma	Eğitim Bilimleri	84	16.49	6.42	4.572	.001
	Güzel Sanatlar	25	20.08	7.01		
	İktisadi ve İdari Bilimler	32	14.69	5.50		
	Mühendislik ve Doğa Bilimleri	27	16.44	4.99		
	Sağlık Bilimleri	82	14.82	4.95		
Boyun Eğici Davranış	Eğitim Bilimleri	84	38.33	8.68	2.257	.064
	Güzel Sanatlar	25	44.36	13.08		
	İktisadi ve İdari Bilimler	32	36.59	7.38		
	Mühendislik ve Doğa Bilimleri	27	38.78	11.34		
	Sağlık Bilimleri	82	38.46	11.42		
Öz-Anlayış	İktisadi ve İdari Bilimler	32	18.81	4.75	.871	.482
	Mühendislik ve Doğa Bilimleri	27	19.48	5.83		
	Sağlık Bilimleri	82	17.74	5.24		
	Eğitim Bilimleri	84	38.57	7.19		
	Güzel Sanatlar	25	38.36	6.64		
Öz-Anlayış	İktisadi ve İdari Bilimler	32	36.13	5.84		
	Mühendislik ve Doğa Bilimleri	27	36.67	10.13		
	Sağlık Bilimleri	82	38.22	7.48		

Tablo 4.3 incelendiğinde yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda, fakülte değişkenine göre katılımcıların Ahlaki Uzaklaşma Ölçeği ($F_{(4,245)}=4.572$; $p<.01$) puan ortalamaları için istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Farklılığın hangi kategoriden kaynaklandığının bulunabilmesi için LSD (Post Hoc) çoklu karşılaştırma yapılmıştır. Çoklu karşılaştırma sonucuna göre temel farklılık güzel sanatlarda okuyan katılımcılardan kaynaklanmaktadır. Güzel sanatlarda

okuyan katılımcıların Ahlaki Uzaklaşma Ölçeği puan ortalamaları iktisadi ve idari bilimlerde okuyan bireylerden istatistiksel olarak anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 4.4. Ölçek Puanları Arasındaki İlişkilerin Pearson Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

Ölçekler	2	3	4
1. Otantik Yaşam	1		
2. Ahlaki Uzaklaşma	-.33**	1	
3. Boyun Eğici Davranış	-.38**	.42**	1
4. Öz-Anlayış	.25**	-.18**	-.52**

**p<0,01

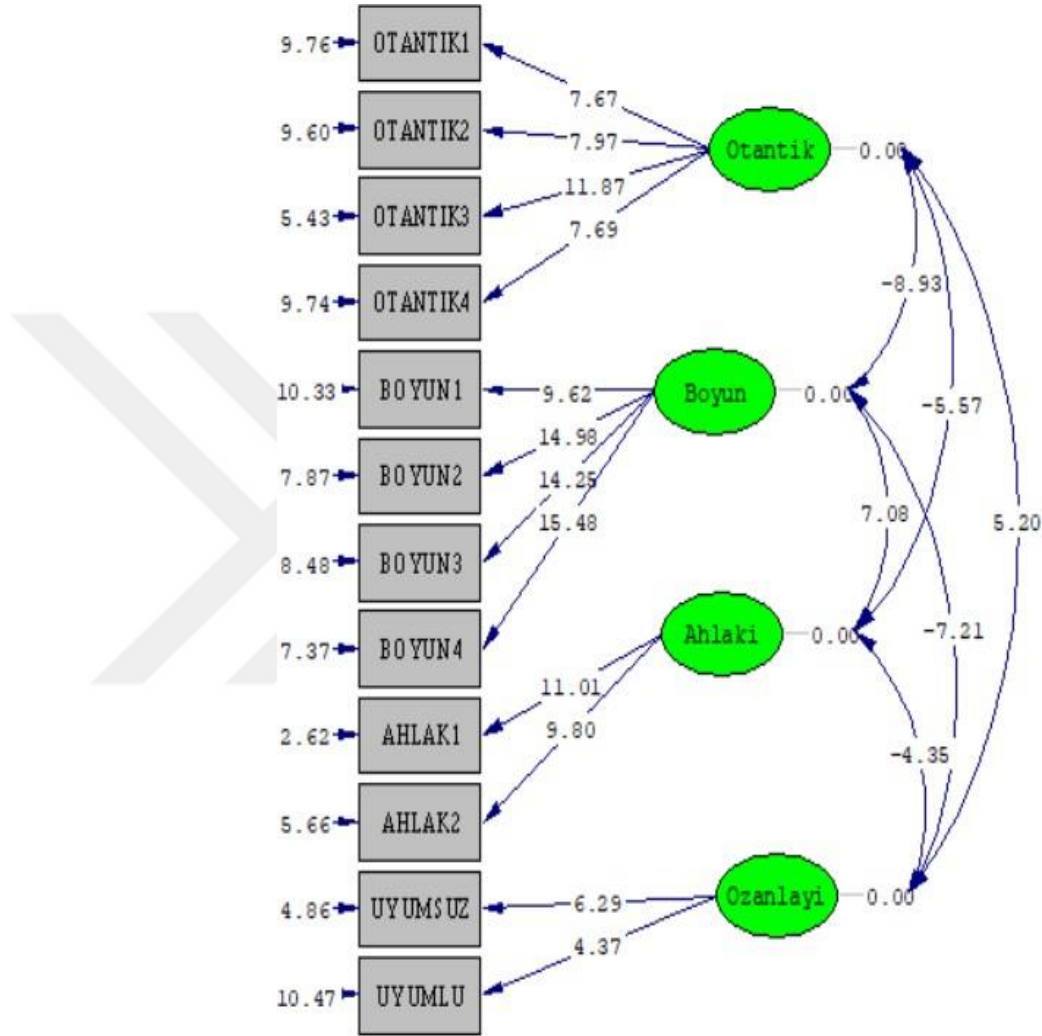
Yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonucunda otantik yaşam puanı ile Ahlaki Uzaklaşma Ölçeği puanı arasında orta düzeyde, negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.33$; $p<.01$). Otantik yaşam puanı ile Boyun Eğici Davranış Ölçeği puanı arasında orta düzeyde, negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.38$; $p<.01$). Otantik yaşam puanı ile Öz-Anlayış Ölçeği puanı arasında düşük düzeyde, pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.25$; $p<.01$).

Ahlaki Uzaklaşma Ölçeği puanı ile Boyun Eğici Davranış Ölçeği puanı arasında orta düzeyde, pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.42$; $p<.01$). Ahlaki Uzaklaşma Ölçeği puanı ile Öz-Anlayış Ölçeği puanı arasında orta düzeyde, negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.18$; $p<.01$). Boyun Eğici Davranış Ölçeği puanı ile Öz-Anlayış Ölçeği puanı arasında orta düzeyde, negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-.52$; $p<.01$).

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayışın ve boyun eğici davranışın aracılık rolünü incelemek üzere modelin test edilme aşamasına geçilmiştir. Önce ölçme modeli daha sonra da yapısal model incelenmiştir.

Ölçme ve yapısal model için modelin doğrulanması için birtakım kriterler vardır. Ölçme ve yapısal modelin analiz sonuçlarının istatistiksel olarak anlamlı olması, uyum iyiliği değerlerinin belli ölçütleri karşılanıyor olması gerekir. Bunlardan ilki Ki-Kare test istatistiğinin serbestlik derecesine bölünmesi (X^2/df) ile elde edilen

değerin 2'den küçük olmasıdır. Ek olarak uyum iyiliği indeksleri içinde RMSEA'nın (Root-Mean-Square Error, Ortalama Kare Hatası) .10'dan küçük olması, CFI, IFI, NFI, NNFI, GFI değerlerinin .95'ten büyük olması, SRMR, RMR değerlerinin .05'ten küçük olması iyi uyuma işaretler (Bayram, 2013). Ölçme modeli ve ölçme modeline ait t değerleri Şekil 4.1'de verilmiştir.

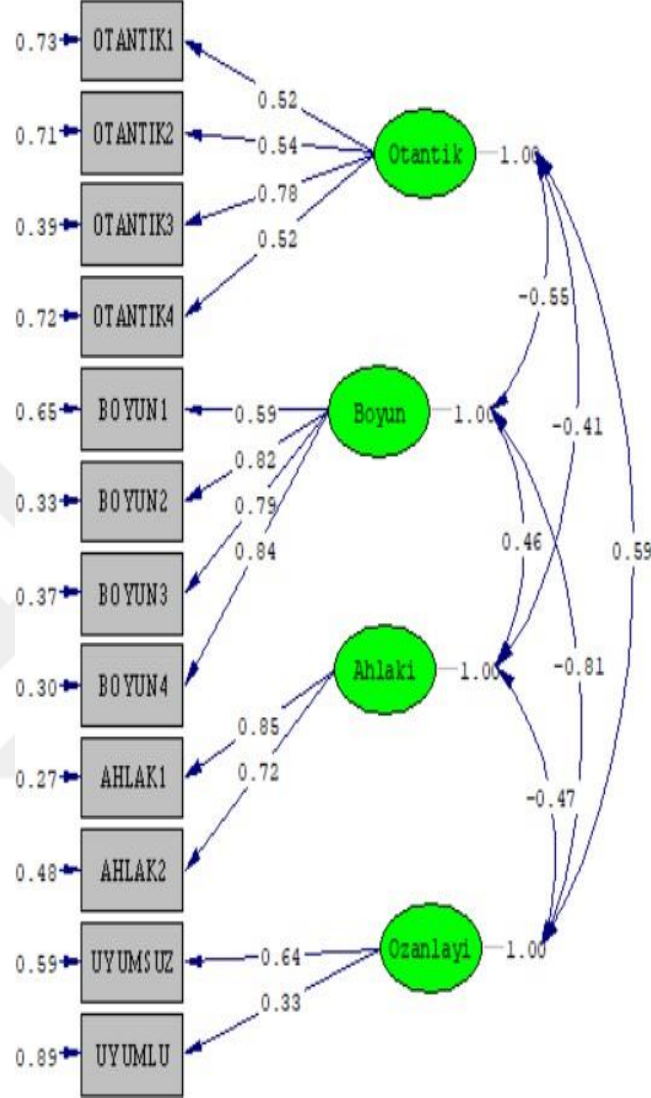

Chi-Square=102.69, df=48, P-value=0.00001, RMSEA=0.068

Şekil 4.1. Otantik Yaşam ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkiye Öz-Anlayışın ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolünün İncelendiği Ölçme Modeline Ait t Değerleri

Boyun eğici davranış ve otantik yaşam arasında $r = -8.93$ ($p < .05$), boyun eğici davranış ile ahlaki uzaklaşma arasında $r = 7.08$ ($p < .05$), boyun eğici davranış ile öz-anlayış arasında $r = -7.21$ ($p < .05$); otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasında $r = -5.57$ ($p < .05$), otantik yaşam ile öz-anlayış arasında $r = 5.20$ ($p < .05$) ilişkisi bulunmuştur.

Otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayışın, boyun eğici davranışın aracılık rolünün incelendiği ölçme modelinin standardize edilmiş yol katsayıları Şekil 4.2’de verilmiştir.

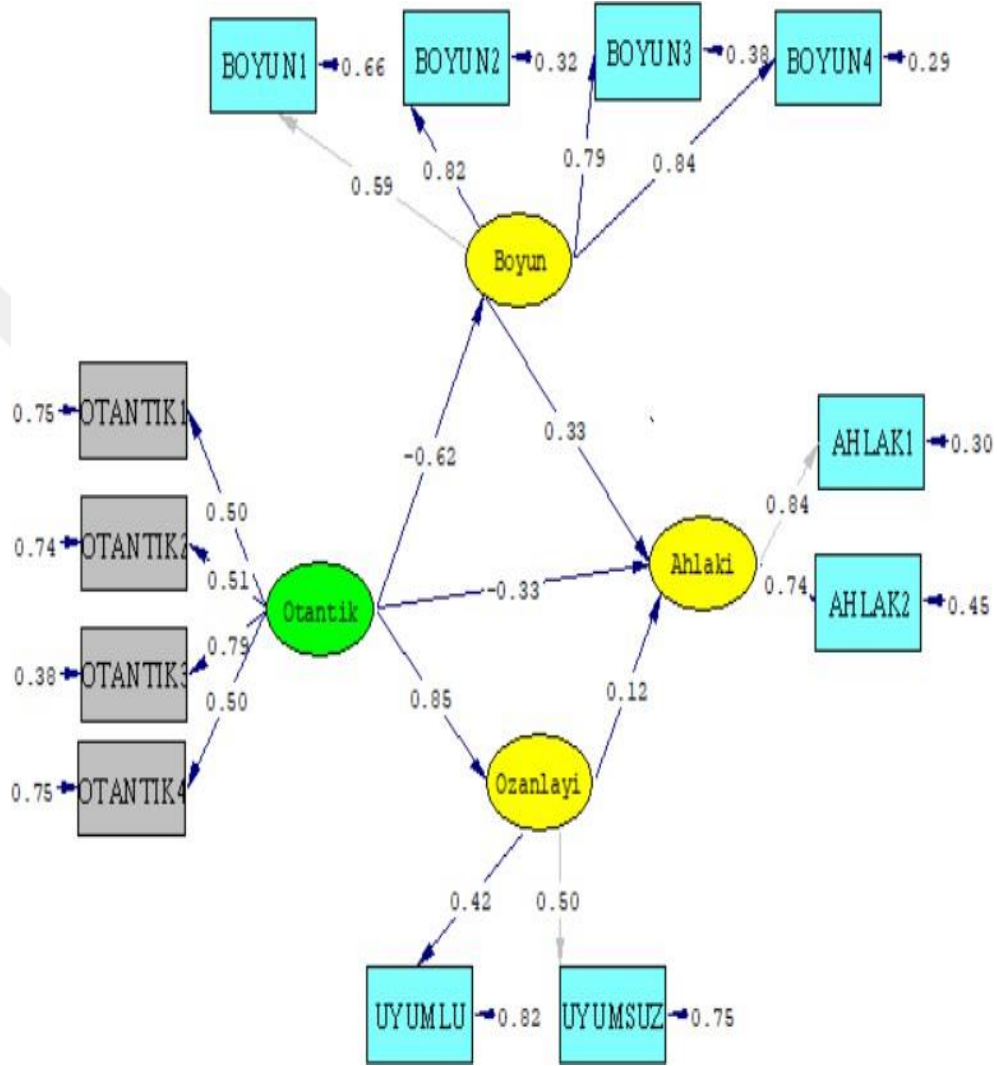

Chi-Square=102.69, df=48, P-value=0.00001, RMSEA=0.068

Şekil 4.2. Otantik Yaşam ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolünün İncelendiği Ölçme Modeline Ait Standardize Edilmiş Yol Katsayıları

Boyun eğici davranış ve otantik yaşam arasında $r = -.55$ ($p < .05$), boyun eğici davranış ile ahlaki uzaklaşma arasında $r = .46$ ($p < .05$), boyun eğici davranış ile öz-anlayış arasında $r = -.81$ ($p < .05$); otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasında $r = -.41$ ($p < .05$), otantik yaşam ile öz-anlayış arasında $r = .59$ ($p < .05$) ilişkisi bulunmuştur.

Ölçme modelindeki bütün yollar istatistiksel olarak anlamlı olduğu görüldüğü için yapısal modelin test edilme aşamasına geçilmiştir. Alt problem 5 ve 6'ya göre otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayışın ve boyun eğici davranışın aracılık rolünün incelendiği yapısal model-1, Şekil 4.3'te verilmiştir.

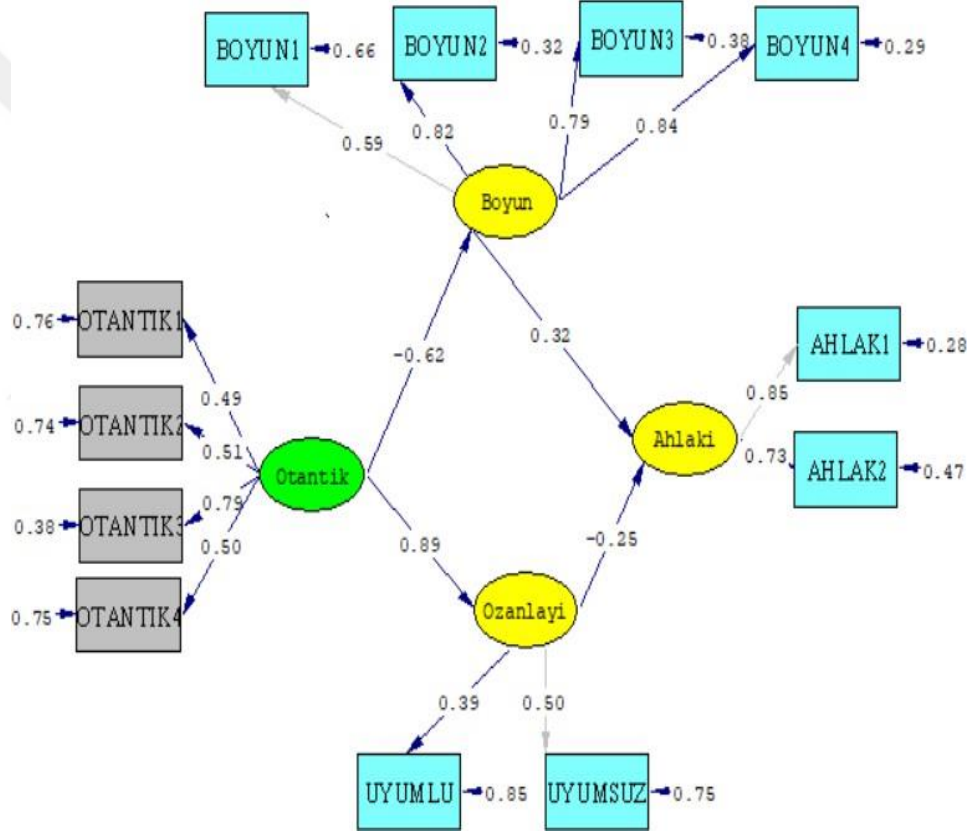

Chi-Square=131.59, df=49, P-value=0.00000, RMSEA=0.082

Şekil 4.3. Otantik Yaşam ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolünün İncelendiği Yapısal Model-1

Ölçme modelinde otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide $r=-.41$; $p<.05$ olan ilişkinin olduğu görülmüştür. Şekil 4.3'te otantik yaşam ile ahlaki

uzaklaşma arasındaki ilişkide boyun eğici davranış ve öz-anlayışın aracılık rolüne bakıldığı yapısal model incelendiğinde otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkinin $\beta=-.33$; $p<.05$ düştüğü ve bu yolun istatistiksel olarak anlamsız olduğu görülmüştür. Ayrıca boyun eğici davranış ve otantik yaşam arasında $\beta=-.62$; $p<.05$, boyun eğici davranış ile ahlaki uzaklaşma arasında $\beta=.33$; $p<.05$, otantik yaşam ile öz-anlayış arasında $\beta=.85$; $p<.05$ ilişki bulunmuştur. Ek olarak öz-anlayıştan ahlaki uzaklaşmaya giden yolun $\beta =.12$; $p>.05$ olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Çalışmada otantik yaşam ve ahlaki uzaklaşma arasındaki yol kaldırılarak model yeniden incelenmiştir. Model-2 Şekil 4.4'te gösterilmiştir.

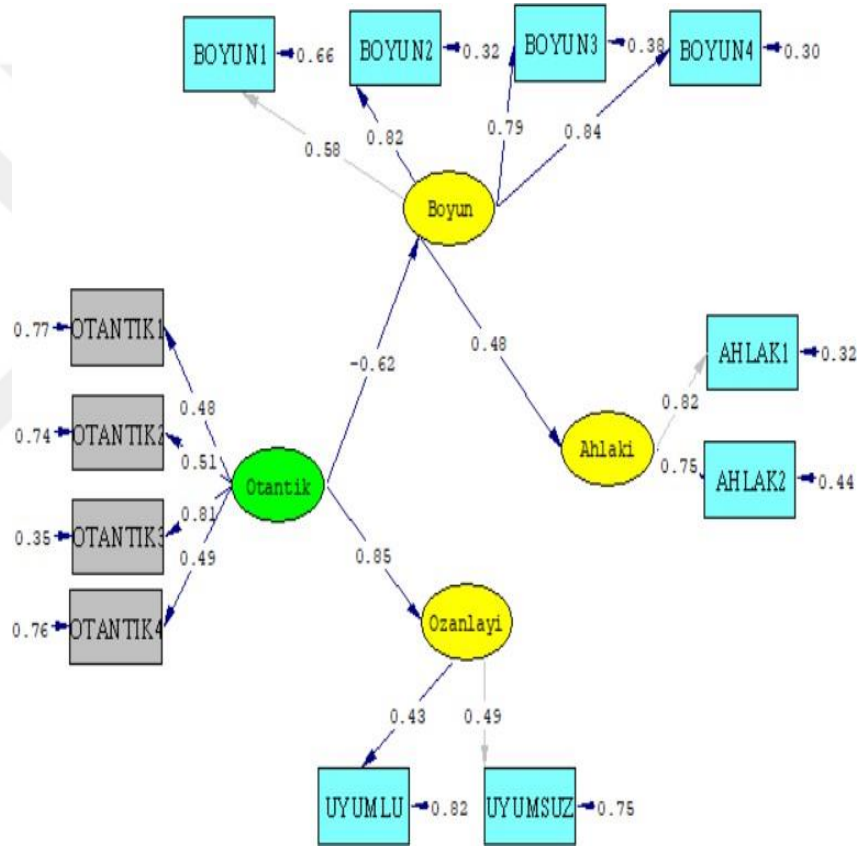
Chi-Square=133.74, df=50, P-value=0.00000, RMSEA=0.082

Şekil 4.4. Otantik Yaşam ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolünün İncelenmesi, Otantik Yaşam ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki Yolun Kaldırıldığı Yapısal Model-2

Şekil 4.3 ve şekil 4.4 incelendiğinde Yapısal Model-1'in serbestlik derecesi (df) 49, Yapısal Model-2'nin serbestlik derecesi 50 olduğu ve 1 derecelik serbestlik farkın 3.84'ten düşük olması sebebiyle bu yolun kaldırılmasının modelde herhangi bir

bozulmaya neden olmadığından bu yolun kaldırıldığı ikinci model, uygun model olarak kabul edilmiştir.

Yapısal Model-1’de öz-anlayıştan ahlaki uzaklaşmaya giden yolun $\beta = .12$ ($p > .05$) olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür. Otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki yolun kaldırıldığı Yapısal Model-2’de, öz-anlayış ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkinin $\beta = -.25$ ($p > .05$)’e yükseldiği fakat hala anlamsız olduğu görülmüştür. Bu nedenle bu yol da modelden çıkartılarak model yeniden incelenmiştir. Otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki yol ve öz-anlayış ile ahlaki uzaklaşma arasındaki yolun kaldırıldığı Yapısal Model-3 Şekil 4.5’te gösterilmiştir.

Chi-Square=136.47, df=51, P-value=0.00000, RMSEA=0.082

Şekil 4.5. Otantik Yaşam ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın ve Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolünün İncelenmesi, Öz-Anlayış ve Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki Yolun Kaldırıldığı Yapısal Model-3

Otantik yaşam ve ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayışın, boyun eğici davranışın aracılık rolü çalışmasında öz-anlayış ve ahlaki uzaklaşma arasındaki yolun kaldırıldığı Yapısal Model-3’e bakıldığında, otantik ile boyun eğici davranış arasındaki $\beta = -.62$ ($p < .05$) değer aynı kalıp; boyun eğici davranış ile ahlaki uzaklaşma

arasındaki ilişki $\beta = .32$ ($p > .05$) iken $\beta = .48$ ($p > .05$) olup, otantiklik ile öz-anlayış arasındaki $\beta = .89$ ($p > .05$)'luk ilişki $\beta = .85$ ($p > .05$) olarak değişkenlik göstermiştir.

Tablo 4.5. Çalışmada İncelenen Modellere Ait Uyum İyiliği Değerleri

	X^2	df	X^2/df	RMSEA	SRMR	CFI	NFI	NNFI	IFI	GFI
Ölçme Model	102.69	48	2,13	.068	.055	.97	.94	.95	.97	.94
Yapısal Mod-1	131.59	49	2,68	.082	.077	.95	.92	.93	.95	.92
Yapısal Mod-2	133.74	50	2,67	.082	.076	.95	.92	.93	.95	.92
Yapısal Mod-3	136.47	51	2,67	.082	.081	.94	.92	.93	.95	.92

Çalışmada incelenen modellere ait uyum iyiliği değerleri Tablo 4.5'te verilmiştir. Tablo 4.5'te modellerin uyum iyiliği incelenmiştir. Ölçme Modeli'nde $X^2=102.69$, $df=48$, $X^2/df=2,13$ RMSEA=.068, SRMR=.055, CFI=.97, NFI=.94, NNFI=.95, IFI=.97, GFI=.94 olarak ölçülmüştür. Yapısal Model-1'de $X^2=131.59$, $df=49$, $X^2/df=2,68$, RMSEA=.082, SRMR=.077, CFI=.95, NFI=.92, NNFI=.93, IFI=.95, GFI=.92 olarak ölçülmüştür. Yapısal Model-2'de $X^2=133.74$, $df=50$, $X^2/df=2,67$, RMSEA=.082, SRMR=.076, CFI=.95, NFI=.92, NNFI=.93, IFI=.95, GFI=.92 olarak ölçülmüştür. Ve son olarak Yapısal Model-3'te $X^2=136.47$, $df=51$, $X^2/df=2,67$, RMSEA=.82, SRMR=.081, CFI=.94, NFI=.92, NNFI=.93, IFI=.95, GFI=.92 olarak ölçülmüştür. RMSEA, SRMR ve GFI değerlerinin kabul edilebilir; CFI, NFI ve IFI değerlerinin de iyi uyum olduğu görülmüştür.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde, yapılan analizler sonucunda elde edilen bulguların alan yazın ışığında tartışılmasına yer verilecektir.

Araştırmada Otantik Yaşam, Ahlaki Uzaklaşma, Öz-Anlayış ve Boyun Eğici Davranış Ölçek'leri kullanılarak yapılan çalışmada ilk olarak "Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış puan ortalamaları cinsiyete göre manidar farklılık göstermekte midir? sorusu olan 1. alt problem incelenmiştir. Yapılan incelemede boyun eğici davranış, ahlaki uzaklaşma ve otantik yaşam değişkenleri cinsiyete göre incelendiğinde, kadınlar ve erkekler arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptanmıştır. Erkeklerde boyun eğici davranış ve ahlaki uzaklaşma puanları kadınların boyun eğici davranış ve ahlaki uzaklaşma puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunurken, kadınların otantik yaşam puanları erkeklerin otantik yaşam puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bu bulguların bazı alan yazın bulguları ile uyumlu, bazıları ile de uyumlu olmadığı görülmüştür.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik bölümü öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada cinsiyetlere göre ve otantiklik düzeyi incelendiğinde, kadın öğrencilerin otantiklik düzeyinin daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Özdemir, 2021). Öksüz ve Karalar (2019) çalışmalarında, kadınların otantik yaşam puanları erkeklerin otantik yaşam puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu sunulmuştur. Ek olarak ergenler üzerinde yapılan bir başka çalışmada ise erkeklerin otantiklik düzeyi kadınlara oranla daha düşük olduğu bulgulanmıştır (Harter, 2002). Bu bulgular araştırma sonuçlarıyla uyumlu bulunmuştur. Kadınlardaki otantik yaşam puanlarının yüksek olmasının toplum tarafından kadının daha uyumlu ve nazik olması gibi beklentilerden kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. Bu durum erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleri ve belli öğretilerden dolayı duygularını bastırmak zorunda kaldıkları ve bu yüzden otantik davranışlardan kaçındıkları şeklinde yorumlanabilir.

Evli bireylerin otantiklik düzeyini inceleyen bir çalışmada erkeklerin otantiklik düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğu bulgulanmıştır (Polat ve İlhan, 2018). Bu bulgu, araştırma bulgusuyla uyumlu değildir. Araştırma sonuçlarındaki bu

farklılığın ise örneklem farklılığının yanı sıra, geçirilen Covid-19 sürecinin bir sonucu olarak insanların hayata bakış açılarındaki değişiklikten kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmada erkeklerin ahlaki uzaklaşma puanlarının kadınların ahlaki uzaklaşma puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu alan yazınla uyumludur (Bandura et al. 1996; Friedman, 2010; Kağan ve Yazıcıoğlu, 2011; Gencer, 2020). Bu çalışmalardan bazılarını açıklayacak olursak;

Gencer'in (2020), liseli öğrencilerle yaptığı bir çalışmada erkeklerin ahlaki uzaklaşma puanları kadınların ahlaki uzaklaşma puanlarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Kağan ve Yazıcıoğlu'nun (2011), üniversite öğrencileri ile yaptığı bir araştırmada erkek öğrencilerin ahlaki uzaklaşma puanları kadın öğrencilerin ahlaki uzaklaşma puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirtilmiştir. Friedman'ın (2010), cinsiyet farklılıkları ve ahlaki uzaklaşma üzerine yaptığı araştırmada erkeklerin karar verme süreçlerinde ahlaki uzaklaşma mekanizmasını daha fazla kullandıkları için kadınlardan daha yüksek ahlaki uzaklaşma düzeylerine sahip oldukları saptanmıştır. Kahn (2009), kadınların olaylara duygusal tepkiler vermesi sebebiyle ahlaki uzaklaşma mekanizmalarını daha az kullandıkları ve bu sebeple erkeklerin ahlaki uzaklaşma düzeylerinin kadınların ahlaki uzaklaşma düzeylerinden daha fazla çıktığını belirtmiştir. Erkeklerin ahlaki uzaklaşma puanlarının yüksek olmasının nedeninin ona atfedilen cinsiyet rolüyle ilişkili olarak güçlü olunması beklentisinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Covid-19 sürecinde yaşanan sosyal izolasyon, ekonomik belirsizlikler, hastalanma korkusu ve bu süreçte erkeklerin ailelerini korumak ve geçindirmek zorunda olmaları erkeklerin ahlaki uzaklaşma puanlarını yükseltmiş olabileceği düşünülmektedir.

Yine çalışmada erkeklerin boyun eğici davranış puanlarının kadınların boyun eğici davranış puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu alan yazınla uyumludur (Kaya ve ark., 2004; Atli ve ark., 2010; Koç ve ark., 2010; Kara ve ark., 2013) Bunlardan bazılarını açıklayacak olursak;

Kara ve ark. (2013) tarafından yöneticiler üzerinde yapılan çalışmada, erkeklerin boyun eğici davranış gösterme oranının kadınlardan daha fazla olduğu bildirilmiştir. Atli ve ark. (2010), 403 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin boyun eğici davranış puanlarının kadın öğrencilerin boyun eğici davranış

puanlarından yüksek olduğunu bulgulamıştır. Koç ve ark. (2010) 341 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin boyun eğici davranış puanlarının kadın öğrencilerin boyun eğici davranış puanlarından daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Çalışmada kadınların otantik yaşam düzeyi erkeklerin boyun eğici davranış ve ahlaki uzaklaşma düzeyleri yüksek olduğu bulgusuna ulaşılarak araştırmanın 1. problem sorusu cevaplanmıştır.

“Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış puan ortalamaları medeni duruma göre manidar farklılık göstermekte midir?” sorusu olan 2. alt problem incelenmiştir. Otantik yaşam puanları medeni duruma göre incelendiğinde evli ve bekâr bireylerde otantik yaşam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Evli bireylerin otantik yaşam puanı bekâr bireylerin otantik yaşam puanından yüksektir. Bu bulgu alan yazın ile uyumludur (Downing, 2008; Yılmaz, 2020; Yılmaz ve Gündüz, 2021; Yardım ve Demir, 2023). Bu çalışmalardan bazılarını açıklayacak olursak:

İlişkinin otantikliği ve evliliğe yüklenen anlamın araştırıldığı 509 kadın ile yapılan çalışmada, evli bireylerin otantiklik düzeyleri bekârların otantiklik düzeyinden daha yüksek bulunmuştur (Yardım ve Demir, 2023). Yetişkinlik döneminde 18-26 yaş aralığında toplam 801 kişi üzerinde benlik ayrışması, otantiklik ve depresyonun romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisini inceleyen bir çalışmada, evli bireylerin romantik ilişki doyumları ve otantiklik seviyelerinin bekâr bireylerin romantik ilişki doyumları ve otantiklik seviyelerinden daha yüksek olduğu gösterilmiştir (Yılmaz ve Gündüz, 2021). Evli bireylerin bekâr bireylere oranla otantik yaşam puanlarının daha yüksek çıkması partner ilişkilerinde paylaştıkları anlamlı, değerli deneyim ve anların olması, derin ilişki yaşayabilmeleri, stres ve kaygı anlarında birbirlerine destek sağlamalarından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir.

“Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve boyun eğici davranış puan ortalamaları okuduğu fakülteye göre manidar farklılık göstermekte midir?” sorusu olan 3. alt problem incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre eğitim görülen fakültele göre veriler incelendiğinde öz-anlayış, boyun eğici davranış ve otantik yaşam puanlarına göre anlamlı fark bulunmazken, ahlaki uzaklaşma puanları açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Çalışmada sadece güzel sanatlar fakültesinde okuyan öğrenciler ile iktisadi ve idari bilimler fakültesinde okuyan öğrenciler arasında ahlaki uzaklaşma puanında anlamlı fark bulunmuştur. Alan yazında ahlaki uzaklaşma, öz-anlayış ve otantik yaşam gibi kavramların okunulan fakülteye göre inceleyen

alışmalara rastlanılmamıştır. Sadece spor bilimleri fakültesinde okuyan 240 öğrenciyle yapılan çalışmada bu öğrencilerde boyun eğici davranış ve umutsuzluk düzeylerinin diğer fakültede okuyan öğrencilerden daha düşük olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Musa, 2020).

Çalışmamızda güzel sanatlar fakültesinde okuyan kişilerin ahlaki uzaklaşma puanı yüksekken, iktisadi ve idari bilimler fakültesinde öğrenim gören bireylerin ahlaki uzaklaşma puanları anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Bu bulgunun gerekçesi, fakültelerin sunduğu eğitim içerikleri ve öğrencilerin sahip olduğu mesleki perspektiflerin ahlaki tutumlar üzerindeki etkisiyle açıklanabilir. Güzel sanatlar fakültesinde eğitim gören öğrenciler, genellikle yaratıcı süreçlerde daha serbest düşünebilen, normların ötesine geçme eğiliminde olan bireylerdir. Sanat, bazen toplumsal ve ahlaki sınırları sorgulamayı ve eleştirel düşünmeyi teşvik eder, bu da ahlaki uzaklaşma puanlarının daha yüksek olmasına katkı sağlayabilir. Buna karşılık, iktisadi ve idari bilimler fakültesinde öğrenim gören öğrenciler, daha çok ekonomik, hukuki ve yönetimsel erevesler içinde, toplumun norm ve kurallarına daha sıkı bağlı kalarak yetişiyor olabilir ve bu öğrenciler, ahlaki ve etik kuralları içeren disiplinlerle daha yakından ilişkilidirler. Bu durum ise ahlaki uzaklaşma puanlarının düşük çıkmasına neden oluyor olabilir.

“Otantik yaşam, ahlaki uzaklaşma, boyun eğici davranış ve öz-anlayış arasında ilişki var mıdır?” sorusu olan 4. alt problem için değişkenler arası ilişkiler korelasyon analizinde incelendiğinde; ahlaki uzaklaşma ve otantik yaşam arasında orta düzeyde, negatif ilişki bulunmuştur. Bu bulgu alan yazın ile uyumludur (Zhang et. al., 2019). Kendini gerçekleştiren, başkalarının ne dediğiyle ilgilenmeyen, zgr, bireysel olabilen ve kendi kendine yeten otantik kişilerin ahlaki uzaklaşma eğilimlerinin düşük olması beklenen bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan otantiklik düzeyinin düşük olduğu durumlarda, bireylerin kendilerini meşrulaştırmak için ahlaki uzaklaşma mekanizmalarını kullanabileceği varsayılmaktadır.

Zhang et. al (2019) alışmalarında zgn, otantik olmaya çalışmanın ahlaki uzaklaşmayı azalttığı, ahlaki olmayan davranışların otantiklikten uzaklaştırdığı ve birey ahlaki olmayan bir davranış sergilediğinde daha az otantik hissettiği bulgulanmıştır. Ahlaki cesaret, otantik liderlik, etik davranış ve sosyal davranışlar arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, otantik liderlik ile sosyal ve etik davranışlar arasındaki ilişkide ahlaki cesaretin tam aracı etkisi olduğu tespit edilmiştir. Otantik liderlik ve ahlaki cesaret arasındaki ilişkide orta düzeyde pozitif ilişki olduğu

görülmüştür. Ayrıca ahlaki cesaretin ise düşük düzeyde sosyal davranış ve etik üzerinde pozitif yönde bir etkisi olduğu saptanmıştır (Hannah et. al, 2011).

Otantik yaşam ile boyun eğici davranış arasındaki ilişkiye bakıldığında orta düzeyde, negatif yönde korelasyon bulunmuştur. Alan yazın incelendiğinde Tutar ve ark. (2018) boyun eğici davranışlar ve benlik saygısı arasındaki ilişkide negatif yönde anlamlı ilişki olduğunu bildirmiştir. Yine 398 kişi ile yapılan bağlanma stillerinin boyun eğici davranış, benlik saygısı ve karakter özellikleriyle ilişkisini inceleyen bir araştırmada güvenli bağlanan bireylerin yüksek benlik saygısına ve düşük düzeyde boyun eğici davranışlara sahip olduğu bulgulanmıştır (Kaçar ve Can, 2021). Yüksek boyun eğici davranışa sahip bireyler dışardan onaylanmayı bekleyen, kendi kendine kolayca karar almayı başaramayan insanlardır. Otantik bireyler ise tam tersi olarak kendinden emin, kendi kendine karar alabilen, düşünce ve duygusunu rahat ifade eden bireylerdir. Otantik bireylerin bu özelliklerde olması boyun eğme durumunu ya da boyun eğici bir davranış sergileme ihtimalini azaltır nitelikte olacağı düşünülmektedir. Ayrıca boyun eğici davranışın yüksek olduğu bireylerin, otantiklikten uzaklaşarak, sosyal baskılar karşısında ahlaki uzaklaşma stratejilerine daha fazla başvurabilecekleri de düşünülmektedir.

Öz-anlayış ile otantik yaşam arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Yani bireyde öz-anlayış düzeyi arttıkça otantiklik de artmakta, otantiklik azaldıkça öz-anlayış azalmaktadır. Bu bulgu alan yazın ile uyumludur (Bayır-Toper et. al, 2022; Chew & Ang, 2023). Öz-anlayış, otantikliğin getirdiği içsel uyum ve denge ile birleştiğinde, bireylerin etik dışı davranışlardan uzak durmalarına katkı sağlayabilir. Bu bağlamda, öz-anlayışın, otantiklik ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide bir tampon görevi görebileceği düşünülmüştür. Otantiklik, yaşam doyumu, sessiz ego ve öz-anlayış arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmada öz-anlayışı yüksek olan kişilerin daha otantik yaşadıkları ve sonuç olarak yaşam doyumlarının arttığı bulgulanmıştır (Chew & Ang, 2023). Öz-anlayışın çevreye karşı şefkat ve otantiklik üzerindeki etkisini araştıran bir çalışmada yüksek öz-anlayışın, bireyin otantik yaşamını pozitif yönde etkilediği ve desteklediği bildirilmiştir. Aynı zamanda kişilerin otantik bir yaşam sürmesinin çevreye karşı şefkat gösterme yetisinde artışa neden olduğu gösterilmiştir (Bayır-Toper et. al, 2022).

Öz-anlayış ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişki incelendiğinde ise öz-anlayış ile ahlaki uzaklaşma arasında düşük düzeyde, negatif yönde korelasyon saptanmıştır. Alan yazında ahlaki değer ile öz-anlayış arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarla

bulgularımız uyumlu bulunmuştur (Sarıçam ve Biçer, 2015). Affedicilik üzerindeki ahlaki değer ve öz-anlayışın açıklayıcı rolü isimli, 412 öğretmen üzerinde yapılan araştırmada ahlaki uzaklaşmanın tam tersi olan ahlaki değer ile öz-anlayış arasında pozitif ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Sarıçam ve Biçer, 2015). Kişilerin kendilerine şefkatli, merhametli davranmaları, başlarına gelen felaketlerde diğer insanların da başına gelebileceğini düşünmeleri ve acılarıyla özdeşleşmeden onları misafir gibi ağırlayıp kısa bir süre sonra yolcu etmeleri gibi özelliklere sahip olması, ahlaki olarak da birtakım kuralları kolaylıkla kabul edebilmeleri ve uyabilmelerini kolaylaştırdığı düşünülmektedir. Bu nedenle öz-anlayışı yüksek olan insanların ahlaki uzaklaşma puanlarının düşük olması beklenen bir durum olarak düşünülmektedir. Çünkü öz-anlayışı yüksek insanlar özlerine anlayışlı davrandıkları gibi diğer insanlara da anlayışlı davranırlar. Anlayışlı davranan kişilerin ahlaki kurallarla ilgili sıkıntıları daha azdır. Ek olarak yüksek öz-anlayışa sahip bireyler ahlaki uzaklaşma davranışı sergilediklerinde bile, kendilerine şefkatli ve merhametli davranarak ahlaki uzaklaşma davranışının kalıcılığını engelledikleri düşünülmektedir.

Öz-anlayış ile boyun eğici davranış arasındaki ilişkiye baktığımızda, öz-anlayış ve boyun eğici davranış arasında negatif yönde güçlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Kişilerin yüksek öz-anlayış düzeylerine sahip olmaları, boyun eğici davranışlara karşı gelmeleri ve bir şey yapmak istediklerinde kendi istekleri doğrultusunda yaptıkları ve bu davranışı boyun eğme olarak tanımlamadıklarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öz duyarlılık ve boyun eğici davranış araştıran ve 755 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir çalışmada, öz-anlayış düzeylerinde artış olduğunda kişilerdeki boyun eğici davranış düzeyinde azalma yaşandığı saptanmıştır (Akın, 2009). Gupta ve Mishra (2016)'nın çalışmasına baktığımızda, araştırma sonucunda kişideki öz-şefkat düzeyinin yüksek olmasının boyun eğici davranış biçimlerini azaltabileceğine ulaşılmıştır. Öz-anlayış düzeyi artış gösterirken boyun eğici davranış düzeyinin ise azaldığı görülmektedir.

Ahlaki uzaklaşma ile boyun eğici davranış arasındaki ilişki incelendiğinde, ahlaki uzaklaşma ve boyun eğici davranış arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Ahlaki geri çekilmede bireysel farklılıkları inceleyen bir çalışmada, 512 üniversite öğrencisinden toplanan verilerin sonuçlara göre ahlaki kimlik düzeyi yüksek olan bireylerin kendilerine doğru gelmeyen bir davranış ile karşılaştıklarında daha az kayıtsız kalıp boyun eğici davranış gösterdikleri bulgulanmıştır (Yalçın ve ark., 2016). İnsanlar baskı altındayken ahlaki olmayan davranışlar gösterdiği ifade edilmiştir

(Zimbardo et al., 1971; Pinto, 2008). Zimbardo'nun öğrencilerle yaptığı hapisane deneyinde boyun eğici davranış gösterenlerin ahlaki uzaklaşma davranışında bulundukları elde edilmiştir (Zimbardo et al., 1971). Ve sonuç olarak yükselen ahlaki uzaklaşma düzeyi kişi için kurbanın insani özelliklerini yok sayarak, davranışın sonuçlarını küçümseyerek ve sorumluluğu başkalarına yükleyerek gerçekleştirebilmektedir.

Bazen kişiler, otorite uygulandığında ahlaki değer ve yargılarını kolaylıkla bir bir köşeye koyarak boyun eğebilmektedirler (Asch, 1951; Yükselbaba, 2017). Ahlaki uzaklaşmaya dair ölçek maddeleri incelendiğinde ölçek genel olarak bireyin nasıl düşündüğü ve ne düşündüğü ile ilişkilidir. İfadelerin bilişsel ve içsel dünyadaki yargılarla ilişkili olduğu görülmektedir. Ancak iki kavram arasındaki pozitif ilişki boyun eğici davranışların artması kişide bilinçli ya da bilinçdışı öfkenin, kinin, nefretin artmasına sebep olacağı için ahlaki uzaklaşmaya dair düşüncelerin de artmasına sebep olacağı düşünülmektedir.

Farklı bir boyutta bireyin yaşadığı suçluluk ve utanç duyguları ile yapılabilen bir açıklamadır. Ahlaka aykırı eylemlerin toplum gözünde ayıplanması bireyde suçluluk ve utanç duygusunun gelişmesine sebep olmaktadır (Sheikh and Janoff, 2010). Boyun eğici davranıştaki artış da bu suçluluk ve utanç duygusunun boşaltımı için engel oluşturmakta ve yaşanan bu çelişkili düşünce yapısı otantik yaşama ket vurmaktadır. Bu durum ise bireyin kendinden uzaklaşmasını arttırırken, öz saygısını düşürmektedir.

Ek olarak toplumsal yaşamın bir yansıması olarak ebeveynler doğru-yanlış, iyi-kötü gibi kavramları bireye aktaran rol modellerdir (Sheikh and Janoff-Bulman, 2010a, 2013). Bireyin ahlaka yönelik ilk bilişsel süreçleri aile içindeki etkileşimden doğmaktadır. Ancak toplumsal kuralların katı ve zorlayıcı olduğu yönünde gelişen zihin, bunlara karşı kendi düşünce, duygu ve eylemleri yasak olarak görerek paradoksal bir durum içine düşmektedir. Bu durum, yasaklayıcı bir yönelime öncülük etmekte ve “ahlaksız” düşüncelerin zihinsel olarak bastırılmasına neden olmaktadır. Bu durum egonun zayıflamasına ve benliğin zarar görmesine neden olabilir.

Araştırmanın “Otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayışın aracılık rolü var mıdır?” ve “Otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide boyun eğici davranışın aracılık rolü var mıdır?” şeklinde olan 5 ve 6. alt problemlerin cevapları YEM ile incelenmiştir. Araştırma modeli ölçme ve yapısal model olmak üzere iki aşamalı bir yaklaşımla test edilmiştir (Anderson and Gerbeng,

1998; Şimşek, 2007). Çalışmada yapısal modelin analizinin yapılması için gözlenen değişkenler ve gizil değişkenler arasındaki regresyon yollarının anlamlı olması gerekmektedir (Meydan ve Şeşen, 2011). Çalışmada yapılan doğrulayıcı faktör analizinde gözlenen ve gizil değişkenler arasındaki yolların anlamlı olduğu, ölçme modelinin kavramsal çerçeveyi temsil ettiği görülmektedir. Ayrıca ölçme modelinin uyum iyiliği değerleri incelendiğinde X^2/df , RMSEA, CFI, IFI, SRMR değerlerinin iyi uyum değeri olduğu (Bayram, 2013) ve NFI, NNFI, GFI değerlerininse kabul edilebilir uyum iyiliği değerleri içinde olduğu görülmüştür (Bentler and Bonett, 1989). Ölçme modelinin iyi uyum değerleri istenilen düzeyde olduğu bulgulanmıştır. Ve yapısal modelin analizi için tüm varsayımların karşılandığı görülmüştür. Böylece yapısal eşitlik modelinin testine geçilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide boyun eğici davranış ve öz-anlayışın aracılık rolüne bakılan çalışmalara rastlanılmamıştır. Kavramlar arasındaki üçlü ilişkiler gerek alan yazın çalışmalarından elde edilen bulgular, gerekse teorik açıklamalar ışığında tartışılmaya çalışılmıştır. Bu durum çalışmanın önemini, özgünlüğünü ve alan yazına yapacağı katkıları göstermektedir.

Otantik yaşam ve ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide boyun eğici davranış ve öz-anlayışın aracılık rolü yapısal model analizi ile incelenmiştir. Ölçme modelindeki otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasında orta düzeyde negatif ilişki yapısal modelde boyun eğici davranış ve öz-anlayışın aracılık rolü incelendiğinde bu yolun istatistiksel olarak anlamsız olduğu görülmüştür. Ayrıca ölçme modelinde öz-anlayış ile ahlaki uzaklaşma arasında var olan anlamlı düşük düzeyde negatif ilişkinin anlamsız olduğu bulgulanmıştır. Önce yapısal model-1’de otantik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasındaki yol kaldırılarak incelenmiştir. Bu yolun kaldırılmasının modelde bir bozulmaya neden olmadığı için araştırmaya yapısal model-2 ile devam edilmiştir. Daha sonra öz-anlayış ile ahlaki uzaklaşma arasındaki yolun anlamsız olduğu görülmüş ve bu yol kaldırılmıştır. Bu yolun kaldırılmasının da modelde herhangi bir bozulmaya sebep olmadığı görüldüğü için yapısal model-3’ün en ideal model olduğu kabul edilerek bu modelin kullanılmasına karar verilmiştir.

Yapısal model-3’ün bulgularına göre ahlaki uzaklaşma ile otantiklik arasındaki ilişkide boyun eğici davranışın güçlü aracılık etkisi bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre otantik yaşam boyun eğici davranışı negatif etkilerken, boyun eğici davranış da

ahlaki uzaklaşmayı pozitif etkilemektedir. Elde edilen bu bulgu alan yazın ile uyumludur (Sarıçam ve Biçer, 2015).

Çalışma bulgularının sonuçlarına göre boyun eğici davranışın, otantik yaşam ve ahlaki uzaklaşma arasında tam aracılık etkisi olduğu; öz-anlayışın ise bu ilişkide herhangi bir aracılık rolüne sahip olmadığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarında otantik yaşam (kişinin kendisiyle uyumlu, dürüst ve özgün bir yaşam sürmesi) ile ahlaki uzaklaşma (bireyin ahlaki ilkelerinden ve normlarından uzaklaşması) arasındaki ilişkide öz-anlayışın (kişinin kendisine karşı şefkatli ve anlayışlı olma hali) bir etkisinin olmadığı fakat boyun eğici davranışın tam aracılığıyla anlam kazandığı bulgulanmıştır. Elde edilen sonuçları tek tek değerlendirecek olursak:

Boyun eğici davranış, kişinin diğerlerinin isteklerine veya beklentileri olduğunda kendi ihtiyaç ve değerlerini göz ardı ederek uyum sağlama eğilimi olarak ifade edilmektedir. Çalışma bulgularına göre, otantik yaşamın ahlaki uzaklaşma üzerindeki etkisi, boyun eğici davranış üzerinden gerçekleşerek bu ilişkide boyun eğici davranışın güçlü aracılık etkisi olduğu görülmektedir. Bu durum, bireylerin kendilerine özgün bir şekilde yaşamadıklarında, başkalarının beklentilerine uymak amacıyla boyun eğici davranışlar sergileme eğiliminde olduklarını ve bu süreçte ahlaki değerlerinden uzaklaşabileceklerini göstermektedir. Yani, otantik yaşam sürmeyen bireyler, boyun eğici davranışlar geliştirdikçe ahlaki normlarından daha fazla sapabilirler. Sonuç olarak boyun eğici davranış ahlaki uzaklaşmayı arttırıcı bir faktör olarak rol oynamaktadır.

Öz-anlayışın otantiklik yaşam ile ahlaki uzaklaşma arasında herhangi bir aracılık rolünün olmaması, kişinin kendisine karşı şefkatli ve anlayışlı olmasının, bu iki kavram arasındaki ilişkiyi değiştirmedikçe ortaya koymaktadır. Yani, kişinin kendisine karşı ne kadar şefkatli olduğunun otantik yaşam ve ahlaki uzaklaşma üzerinde herhangi bir etkisi yoktur. Aynı zamanda öz-anlayışın ahlaki uzaklaşma ile de doğrudan bir ilişkisi bulunmamış olması öz-anlayışın ahlaki uzaklaşmayı engelleyici veya kolaylaştırıcı bir faktör olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

Sonuç olarak, bireylerin otantik yaşam sürmelerinin, ahlaki değerlere bağlı kalmaları açısından önemli olduğunu ve bu ilişkinin, boyun eğici davranışlar aracılığıyla şekillendiğini göstermektedir. Otantik yaşayamayan bireylerin, başkalarının beklentilerine uyum sağlama (boyun eğici davranış) eğilimi gösterdiklerinde ahlaki değerlerinden uzaklaşma ihtimalleri artmaktadır. Öz-anlayışın bu süreçte bir rol oynamadığı bulgusu ise, bireyin kendisine karşı şefkatli olmasının,

ahlaki değerlerden uzaklaşma konusunda belirleyici olmadığını düşündürmektedir. Bu sonuçlar, ahlaki gelişim, kişisel bütünlük ve sosyal baskılar arasındaki dinamikleri anlamada önemli katkılar sunmaktadır.

Çalışma sonuçlarımıza göre öğrencilerde ve toplumdaki bireyler için boyun eğici davranışları azaltacak müdahaleler önerilmektedir. Bunlardan bazılarını açıklayacak olursak: Bilişsel davranışçı terapi ile boyun eğici davranışın altında yatan bilişsel çarpıtmaları fark etmek ve durdurmak bu davranışları azaltmak için önemli bir adım olabilir. Böylece bireyin boyun eğici tutumlarını farkına varması ve bu tutumları değiştirmek adına stratejiler geliştirmesi sağlanabilir. Ayrıca şema terapi ile çocukluk döneminde gelişen erken dönem uyum bozucu şemaların neden olduğu boyun eğici davranışların keşfedilmesi ve değiştirilmesine odaklanılır. Ek olarak kabul ve kararlılık terapisi ile bireyin kendi düşüncelerini ve duygularını kabul etmeleri sağlanırken, boyun eğici davranışa neden olan duygusal engellerin üstesinden gelmesine yardımcı olunur.

Boyun eğici davranış bazen de öğrenilmiş çaresizlikle ilişkili olabilir. Bireylerin öğrenilmiş çaresizliği aşması için psikolojik destek ve eğitim programları oluşturulabilir. Sosyal beceri eksikliği de boyun eğici davranışa neden olabileceği için sosyal beceri eğitimleri önerilebilir. Stresin boyun eğici davranışları tetikleyebildiği durumlar için stres yönetimi ile ilgili eğitim ve terapötik desteğin sağlanması önemlidir. Bunların yanı sıra mindfulness ve duygusal zeka geliştirme programları yardımıyla da boyun eğici davranışlar azaltılabilir. Böylece kişinin kendi duygusal ihtiyaçlarını fark etmesi, sağlıklı sınırlar koyması, kendini ifade etmesi ve başkalarının isteklerine uygun bir şekilde hayır demesi mümkün olabilmektedir. Ayrıca boyun eğici davranış sergileyen bireylerin kendilerini daha iyi ifade etmeleri ve başkalarına zarar vermeden kendi ihtiyaçlarını savunmalarını hedefleyen kendini onaylama eğitimleri verilmesi de önemlidir. Bu eğitimin amacı bireyin açık ve net bir şekilde sınırlarını belirlemesi ve başkalarıyla sağlıklı iletişim kurmasını sağlamaktır.

Toplumda ve bireyde ahlaki uzaklaşmayı azaltmak için geliştirilen program ve terapiler, bireylerin etik farkındalıklarını artırmayı, ahlaki tutarlılık geliştirmelerini ve empati kurma becerilerini güçlendirmeyi hedefler. Bunlardan bazılarını açıklayacak olursak: BDT ile bireyin ahlaki değerlerden uzaklaşmasına neden olan çarpık düşünce kalıplarını değiştiren müdahaleler yapılabilir. Şema terapiyle bireyin dünyayı ve başkalarını nasıl algıladığına dair olumsuz şema kalıplarını fark etmesi ve etik değerler doğrultusunda yeniden yapılandırması sağlanabilir.

Etik sorunları çözmek ve kendi içsel ahlaki pusulalarını güçlendirmek adına bireyler vicdan gelişim programlarına alınabilir. Bu programlar yoluyla bireylerin ahlaki ikilemler üzerinde düşünmesi ve tartışması, ahlaki değerlerine bağlı kalmalarını sağlar. Bireylerin ahlaki standartlarını güçlendirmek ve toplumsal sorumluluklarını fark etmelerini sağlamak amacıyla da empati, dürüstlük, adalet ve sorumluluk gibi değerler eğitimi verilebilir. Değerler eğitimi, kişisel ve toplumsal değerler üzerinde odaklanır ve bireylerin etik prensiplere dayalı olarak karar vermelerini teşvik edebilir. Ayrıca ahlaki gelişim temelli terapiler ve programlarla bireylerin etik ikilemlerle karşılaştığında daha yüksek seviyede ahlaki muhakeme yapması teşvik edilir. Ek olarak iş dünyasında ahlaki liderlik eğitimi, ahlaki uzaklaşma eğilimini azaltmaya yönelik bir araç olarak kullanılabilir. Ahlaki liderlik eğitimi ile bireylerin etik dışı davranışlarının kendisi ve çevresi üzerindeki olumsuz etkilerini fark etmeleri, ahlaki değerlere bağlı kalmaları ve etik kararlar vermeleri mümkün olabilir.

4.2. Öneriler

Bu bölümde çalışmanın sonuçlarından yola çıkarak benzeri bir araştırma yapmak isteyebilecek araştırmacılar için önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın daha büyük örnekleme yapılması, İstanbul dışındaki üniversite öğrencilerini de kapsayacak şekilde planlanması ve farklı popülasyonlar üzerinde tekrarlanması bulguların genellenmesi açısından ışık tutacaktır. Araştırma nicel bir araştırma olduğu için gelecekteki çalışmalar için konunun nitel bir şekilde araştırılması önerilmektedir. Araştırma, otantik yaşam ve ahlaki uzaklaşma arasındaki ilişkide öz-anlayış ve boyun eğici davranış ile incelenmiş, gelecekteki araştırmalar için bu ilişkiye aracılık edebilecek başka faktörlerle de incelenmesi önerilmektedir. Bu araştırma örnekleri, ahlaki uzaklaşma ve otantik yaşam arasındaki karmaşık ve ilgi çekici ilişkiyi göstermektedir. Bireyin ve toplumun ahlaki davranışlarını nasıl etkilediğini daha iyi anlamamız için ahlaki uzaklaşma ve otantik yaşam kavramları üzerinde daha fazla araştırma yapılması önerilir.

I. KAYNAKÇA

Adler, A. (2016), İnsan tanıma sanatı (Çev.: K. Şipal,). İstanbul: Say Yayınları.

Akın, A. (2009), Öz duyarlık ve boyun eğici davranış. *Eğitim ve Bilim*, 34(152),138-147

Alchin, C. E., Machin, T. M., Martin, N., & Burton, L. J. (2024). Authenticity and inauthenticity in adolescents: A scoping review. *Adolescent Research Review*, 9(2), 279-315.

Allan, S., Gilbert, P. (2002), Anger and anger expression in relation to perceptions of social rank, entrapment and depressive symptoms. *Personality and individual differences*, 32(3), 551-565.

Anderson, J. C., & Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: a review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103(3), 411 423.

Arıcan, M. (2000), Spinoza'nın hürriyet anlayışı. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4, 401-414.

Arslan, Özkan İ., Özen, A. (2008). Öğrenci Hemşirelerde Boyun Eğici Davranışlar ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki, TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni. 7.1,53- 58.

Asch, S. E. (1951). Effects of group pressure upon the modification and distortion of judgments. In H. Guetzkow (Ed.), *Groups, leadership, and men; research in human relations* (pp. 177-190). Carnegie Press.

Atik, G., Özmen, O., Kemer, G. (2012), Bullying and submissive behavior. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 45(1), 191-208.

Atli, A., Kaya, A., & Macit, Z. B. (2010). İlköğretim II Kademe Öğrencilerinin Boyun Eğici Davranış Düzeylerinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 61-80.

Bandura, A. (1990), Selective activation and disengagement of moral control. *Journal of Social Issues*, 46(1), 27-46.

Bandura, A. (1999). Moral disengagement in the perpetration of inhumanities. *Personality and Social Psychology Review*, 3, 193-209. doi: 10.1207/s15327957pspr0303_3.

Bandura, A. (2002), Selective moral disengagement in the exercise of moral agency. *Journal of Moral Education*, 31(2), 101-119.

Bandura, A. (2015). Moral disengagement: How people do harm and live with themselves. New York: Worth Publishers.

Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G. V., Pastorelli, C. (1996), Mechanisms of moral disengagement in the exercise of moral agency. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(2), 364-374.

Baron, R. M. & Kenny, D. A. (1986). Sosyal psikolojik araştırmalarda moderatör-arabulucu değişken ayrımı: Kavramsal, stratejik ve istatistiksel hususlar. *Kişilik ve sosyal psikoloji dergisi*, 51 (6), 1173.

Bayır-Toper, A., Sellman, E., & Joseph, S. (2022). Being yourself for the ‘greater good’: An empirical investigation of the moderation effect of authenticity between self-compassion and compassion for others. *Current Psychology*, 41(7), 4871-4884.

Bayram, N. (2013), Yapısal eşitlik modellemesine giriş: AMOS uygulamaları. Bursa: Ezgi Kitabevi.

Bennett-Goleman, T. (2001), Emotional alchemy: How the mind can heal the heart. New York: Three Rivers Press.

Bentler, P. M., & Bonett, D. C. (1989). Norms for TLI, NNFI, and RFI in structural equation models. *Psychological Bulletin*, 107(2), 238-246.

Brunell, A. B., Kernis, M. H., Goldman, B. M., Heppner, W., Davis, P., Cascio, E. V., Webster, G. D. (2010), Dispositional authenticity and romantic relationship functioning. *Personality and Individual Differences*, 48(8), 900-905.

Buss, D. M. ve Craik, K. H. (1986). Acts, dispositions, and clinical assessment: The psychopathology of everyday conduct. *Clinical Psychology*. 6, 387-406.

Byrne, B. M. (2016). Structural equation modeling with Amos: Basic concepts, applications, and programming (Third edition). Routledge, Taylor & Francis Group.

Chew, L. C., & Ang, C. S. (2023). The relationship among quiet ego, authenticity, self-compassion and life satisfaction in adults. *Current Psychology*, 42(7), 5254-5264.

Clarken, R. (2011). Authenticity, autonomy and altruism: Keys for transformation. Paper presented at the Annual Equity within the Classroom Conference. Retrived March 27-29, 2011, from <https://eric.ed.gov/?id=ED518122>.

Cüceloğlu, D. (1997), İnsan ve davranışı, psikolojinin temel kavramları. 7. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi İstanbul.

Çaplı, O. (1993), Çocukların ve gençlerin eğitimi. 5. Basım, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Çiftçi, N. (2003), Kohlberg'in Bilissel Ahlak Gelişimi Teorisi: Ahlak ve demokrasi eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 43-77.

Deci, E. L., Ryan, R. M. (1995), Human autonomy: The basis for true self-esteem. In M. Kemis (Ed.), *Efficacy, agency, and self-esteem* (pp. 31-49), New York: Plenum.

Deci, E. L., Ryan, R. M. (2008), Self-determination theory: A macro theory of human motivation, development, and health. *Canadian Psychology*, 49(3), 182-185.

Deniz, M.E., Kesici Ş., Sümer A.S. (2008) The Validity and Reliability Study of the Turkish Version of Self-Compassion Scale. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 36(9), 1151-1160.

Diener, E., Seligman, M. E. P. (2002), Very happy people. *Psychological Science*, 13, 81-84.

Downing, V.L. (2008). Attachment style, relationship satisfaction, intimacy, loneliness, gender role beliefs, and the expression of authentic self in romantic relationships. Doctoral Dissertation, University of Maryland. (ProQuest, UMI Number: 3324769.).

Fleming, J. S. (2005), Piaget, Kohlberg, Gilligan and others on moral development. *Psychological Perspectives on Human Development*, 7, 1-25.

Folkman, S., Moskowitz, J. T. (2000), Stress, positive emotion, and coping. *Current Directions in Psychological Science*, 9(4), 115–118.

Friedman, R. (2010). "Gender Differences in Moral Disengagement: An Empirical Study." *Journal of Moral Education*, 39(4), 469-485.

Gander, M.J., Gardiner, H.W. (1998), Çocuk ve Ergen Gelişimi (Çev.: A. Dönmez, N. Çelebi ve B. Onur) Ankara: İmge Kitabevi.

Gencer, N. (2020). Gençlik Ve Ahlaki Kayıtsızlık: Lise Öğrencilerinin Ahlaki Kayıtsızlık Düzeyleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, (3), 308-335.

Germer, C. K. (2009), *The mindful path to self-compassion: Freeing yourself from destructive thoughts and emotions*. Hove: Routledge.

Gielen, U. (1996), Kohlbergs theorie der moralischen entwicklung. Lawrence Kohlberg: Seine bedeutung für die paedagogische und psychologische praxis, 31-58.

Gilbert, P. (2001), Evolution and social anxiety: The role of social competition and social hierarchies. *Social Anxiety: Psychiatric Clinics of North America*, 24, 723-751.

Gilbert, P., & Trent, D. (1991). Depression in relation to submission and other rank related attributes. Manuscript submitted for publication.

Gilbert, P., Allan, S., Brough, S., Melley, S., Miles, J. N. V. (2002), Relationship of anhedonia and anxiety to social rank, defeat and entrapment. *Journal of Affective Disorders*, 71, 141-151.

Gilbert, P., Baldwin, M. W., Irons, C., Baccus, J. R., Palmer, M. (2006), Self-criticism and self-warmth: An imagery study exploring their relation to depression. *Journal of Cognitive Psychotherapy*, 20(2), 183-200.

Gilbert, P., Cheung, M. S-P., Grandfield, T., Campey, F., Irons, C. (2003), Recall of threat and submissiveness in childhood: development of a new scale and its relationship with depression, social comparison and shame. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 10, 108- 115.

Gilbert, P., Clarke, M., Hempel, S., Miles, J. N. V., Irons, C. (2004), Criticizing and reassuring oneself: An exploration of forms, styles and reasons in female students. *British Journal of Clinical Psychology*, 43(1), 31-50.

Gilbert, P., Irons, C. (2004), A pilot exploration of the use of compassionate images in a group of self-critical people. *Memory*, 12, 507-516.

Gilbert, P., Procter, S. (2006), Compassionate mind training for people with high shame and self-criticism: Overview and pilot study of a group therapy approach. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 13(6) 353-379.

Gilbert, P., S. Allan. (1994), Assertiveness, Submissive Behaviour and Social Comparison. *British Journal of Clinical Psychology*, 33, 295-306.

Görgülü, T. (2009), Tutuklu ve Hükümlü Erkek Bireylerin Depresyon Düzeyleri, Boyun Eğici Davranışları ve İntihar Olasılıklarının İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Gupta, S., Mishra, J. (2016), Mindlessness, submissive behavior and thought suppression: A perceptual buffering of self-compassion to psychological vulnerabilities among indians. *Journal Depress Anxiety*, 5(4), 1-6.

Haidt, J., Kesebir, S. (2010), Morality. In S. Fiske, D. Gilbert ve G. Lindzey, (Eds.), *Handbook of Social Psychology* (pp. 797-832), London: Springer.

Hamlin, J. K., Wynn, K. (2011), Young infants prefer prosocial to antisocial others. *Cognitive Development*, 26(1), 30-39.

Hamlin, J. K., Wynn, K., Bloom, P. (2007), Social evaluation by preverbal infants. *Nature*, 450, 557-559.

Hamlin, J. K., Wynn, K., Bloom, P. (2010), Three-month-olds show a negativity bias in their social evaluations. *Developmental Science*, 13(6), 923-929.

Hanh, T. N. (2009), *The blooming of a lotus: Revised edition of the classic guided meditation for achieving the miracle of mindfulness*. New York: Beacon Press.

Hannah, S. T., Avolio, B. J., & Walumbwa, F. O. (2011). Relationships between authentic leadership, moral courage, and ethical and pro-social behaviors. *Business Ethics Quarterly*, 21(4), 555-578.

Harter, S. (2002). Authenticity. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 382-394). Oxford University Press.

Hoboken, N.J., Wiley. H.J., Koller, S. H., Dias, M. G. (1993), Affect, culture, and morality, or is it wrong to eat your dog? *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(4), 613-628.

Horney, K. (1951), *Neurosis and Human Growth*. London: Routledge.

Isen, A. M. (2000), Some perspectives on positive affect and self-regulation. *Psychological Inquiry*, 11, 184-188.

Janoff-Bulman, R., Sheikh, S., Hepp, S. (2009), Proscriptive versus prescriptive morality: Two faces of moral regulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 96(3), 521-537.

Kabasakal, K. (2007). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde boyun eğici davranışlar ve şiddetle ilişkisi.

Kaçar, S., & Can, F. (2021). Yetişkin bağlanma stillerinin benlik saygısı, boyun eğici davranış ve karakter özellikleri ile ilişkisi. *International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, 4(1), 74-98.

Kağan, M., & Yazıcıoğlu, M. M. (2011). Üniversite öğrencilerinde ahlaki uzaklaşma tutumunun çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 1-11.

Kahn, M. (2009). "The Gendered Nature of Moral Disengagement." *Gender Issues*, 26(1), 20-39.

Kara, H., Uzgören, N. ve Uzgören, E. (2013). Yöneticilerde boyun eğici davranışların kökenleri üzerine bir araştırma. *International Journal of Social Science*, 6(3), 263-284.

Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (30. basım). Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara.

Kaya, M., Güneş, G., Kaya, B., & Pehlivan, E. (2004). Tıp fakültesi öğrencilerinde boyun eğici davranışlar ve şiddetle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5(1), 5-10.

Kernis, M. H. (2003), Toward a conceptualization of optimal self-esteem. *Psychology Inquiry*, 14, 1-26.

Kernis, M. H., & Goldman, B. M. (2006). A multicomponent conceptualization of authenticity: Theory and research. *Advances in Experimental Social Psychology*, 38, 283-357. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(06\)38006-9](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(06)38006-9)

Kıcalı, Ü.Ö. (2015), Öz-şefkat ve Tekrarlayıcı Düşünmenin Olumsuz Duygulanım ve Depresyon ile İlişkilerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Kızıldağ, S. (2009), Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Boyun Eğici Davranışlar ve Sosyal Destek, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (4 b.). New York/London, United States of America: The Guilford Press.

Kocatürk, M., & Kurtça, T. T. (2021). Akran Zorbalığı Ve Mağduriyeti, Siber Zorbalık, Ahlaki Uzaklaşma Ve Empatik İlgi Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(79), 1123-1136.

Koç, M., Bayraktar, B., & Çolak, T. S. (2010). Üniversite öğrencilerinde boyun eğici davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(28), 257-280.

Koç, M., Çolak, T. S., Kocaman, O., Bayraktar, B., (2009), Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramına göre üniversite öğretim elemanları ve öğrenciler arasındaki etkileşimin ahlaki düzeyi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 6(2), 35-46.

Kohlberg, L. (1969). Stage and sequence: the cognitive-developmental approach to socialization. D. A. Goslin (Ed.), *Handbook of Socialization Theory and Research*, (ss. 347-380). Chicago: Rand, McNally & Co.

Kohlberg, L. (1995), *Moralische entwicklung*. In W. Althof (Ed.), *Lawrence Kohlberg: Die psychologie der moralentwicklung* (pp. 7-40), Frankfurt.: Suhrkamp.

Korkmaz, B. (2001), *Psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin boyun eğici davranış ve depresyon düzeylerinin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Köktuna Z. S. (2007). *Çözüm Odaklı Kısa Terapi Tekniğinin Alt Sosyo Ekonomik Seviyedeki Kadınların Geleceğe Umut ile Bakabilme ve Boyun Eğici Davranışlarına Etkisinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi SBE.

Kuzgun, Y. (1972), Kendini gerçekleştirme. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Dergisi*, 10, 162-172.

Kuzgun, Y. (2000), *Eğitimde kendini gerçekleştirme*. Ankara: Eğitim Sen.

Leary, M.R., Adams, C.E., Allen, A.B., Hancock, J. (2007), Self-compassion and reactions to unpleasant self-relevant events: The implications of treating oneself kindly. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 887-904.

Lindzey, G., Thompson, F., Spring, B. J. (1988), *Psychology*. (Çev.: F. Çok), New York: Worth Publ. Inc.

Maslow, A. H. (1968), *Toward a Psychology of Being*. New York: D. Van Nostrand Company.

Mayda, A. S., Gerçek, Ç. G., Güneş, C., Hüseyinoğlu, A., Güler, M. B., Yıldırım, A. (2009), Tıp fakültesi öğrencilerinde depresif belirti sıklığının demografik özellikler, sigara, alkol, madde kullanımı, baskın el ve şiddete maruz kalma ile ilişkisi. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 2(4), 476-483.

McCreary, D. R., & Rhodes, N. D. (2001). On the gender-typed nature of dominant and submissive acts. *Sex Roles*, 44, 339-350.

Meydan, H.C., Şeşen, M. (2011), Yapısal eşitlik modellemesi AMOS uygulamaları. Ankara: Detay Yayıncılık.

Mitchell, S.A., Black, M.J. (2014), Freud ve sonrası (Çev.: A. Eğrilmez), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Moore, C. (2008). Moral disengagement in process of organizational corruption. *Journal of Business Ethics*, 80(1), 129-139. <http://doi.org/10.1007/s10551-007-9447-8>

Moore, C. (2015). Moral disengagement. *Current Opinion in Psychology*, 6, 199-204. <http://doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.07.018>.

Moore, C., Detert, J. R., Trevino, L.K., Baker, V. L. & Mayer, D. M. (2012). “Why employees do bad things: Moral disengagement and unethical organizational behavior”. *Personnel Psychology*, 65(1), 1-48.

Moses, R. (1996), Şiddet Nerede Başlıyor? *Yapı Kredi Yayınları*, 6(7), 23-27.

Musa, M. (2020), Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencileri İle Diğer Fakültelerde Eğitim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk ve Boyun Eğici Davranış Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(3), 112-123.

Neff, K. D., Kirkpatrick, K. L., Rude, S. S. (2007), Self-compassion and adaptive psychological functioning. *Journal of Research in Personality*, 41(1), 139-154.

Neff, K.D. (2003a), Self-compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. *Self and Identity*, 2(2), 85-101.

Neff, K.D. (2003b) Self-compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. *Self and Identity*, 2, 85-102.

Neff, K.D. (2008), Self-compassion: Moving Beyond the Pitfalls of a Separate Self Concept. In Bauer, J., Wayment, H.A. (Eds), *Transcending Self-Interest: Psychological Explorations of the Quiet Ego* (pp. 95-106), Washington DC: APA Books.

Neff, K.D. (2009), The role of self-compassion in development: A healthier way to relate to oneself. *Human Development*, 52(4), 211-214.

Neff, K.D. and M. Pittman.(2010). Self-compassion and Psychological Resilience Among Adolescents and Young Adults. *Self and Identity*. 9.3,225-240, DOI:10.1080/15298860902979307

Neff, K.D., Hsieh, Y. P., Dejjitterat, K. (2005), Self-compassion, achievement goals, and coping with academic failure. *Self and Identity*, 4(3), 263-287.

Neff, K.D., Vonk, R. (2009), Self-compassion versus global self-esteem: Two different ways of relating to oneself. *Journal of Personality*, 77(1), 23-50.

O'Connor, L. E., Berry, J. W., Weiss, J., Gilbert, P. (2002), Guilt, fear, submission, and empathy in depression. *Journal of Affective Disorders*, 71(1-3), 19-27.

Okutan, N. (2016), Ahlaki Söylem ve Siyasal Kimlik ile Ahlaki Çözülme Arasındaki İlişkiler, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Öksüz, Y., ve Karalar, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin huzur ve otantiklik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 321-336.

Özdemir, K. G. (2021). PDR öğrencilerinin otantiklik düzeylerinin çeşitli değişkenlere ve kişilik özelliklerine göre incelenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Özdemir, Y. İlhan, T. (2013), Benlik Kurguları ve Öznel İyi Oluş: Otantik Olmanın Aracılık Rolü. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), s. 593-611.

Özyeşil, Z. (2011), Öz anlayış ve bilinçli farkındalık. İstanbul: Maya Akademi.
Paciello, M., Fida, R., Tramontano, C., Lupinetti, C., Caprara, G. V. (2008), Stability and change of moral disengagement and its impact on aggression and violence in late adolescence. *Child Development*, 79, 1288–1309.

Pehl, J., & Gilbert, P. (1992). The phenomenology of shame and guilt : An empirical investigation. Unpublished manuscript.

Perren, S., Alsaker, F. D. (2006), Social behavior and peer relationships of victims, bully-victims, and bullies in kindergarten. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47(1), 45-57.

Pinto, J. M. (2008). Reseña de" The Lucifer Effect. Understanding how good people turn evil" de PG Zimbardo. *Revista Latinoamericana de Psicología*, 40(1), 184-186.

Polat, K., & İlhan, T. (2018). Evli bireylerde çift uyumu ve bazı psikolojik belirtilerin benliğin farklılaşması açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 8(50), 87-115.

Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior research methods*, 40(3), 879-891.

Robson, C. ve Witenberg, R. T. (2013). The influence of moral disengagement, morally based self-esteem, age, and gender on traditional bullying and cyberbullying. *Journal of School Violence*, 12(3), 211-231. <http://doi.org/10.1080/15388220.2012.762921>

Rogers, C. (1959), A theory of therapy, personality and interpersonal relationships as developed in the client-centered framework. In S. Koch (Ed.), *Psychology: A Study of a Science* (pp.184-246), New York: McGrawHill.

Rogers, C. R. (1961), *On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy*. Boston: Houghton Mifflin.

Ryan, R., Deci, E. (2000), Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, s. 68-78.

Sarıçam, H., Biçer, B. (2015), Affedcilik üzerinde ahlaki değer ve öz-anlayışın açıklayıcı rolü. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 109-122.

Sheikh, S., Janoff-Bulman, R. (2010a), Tracing the self-regulatory bases of moral emotions. *Emotion Review*, 2(4), 386-396.

Sheikh, S., Janoff-Bulman, R. (2010b), The “shoulds” and “should nots” of moral emotions: A self-regulatory perspective on shame and guilt. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(2), 213-224.

Sheikh, S., Janoff-Bulman, R. (2013), Paradoxical consequences of prohibitions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105(2), 301-315.

Sheldon, K. M., Ryan, R. M., Rawsthorne, L. J., Ilardi, B. (1997), Trait self and true self: Cross-role variation in the big-five personality traits and its relations with psychological authenticity and subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73, s. 1380-1393.

Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş temel ilkeler ve lisrel uygulamaları*. Ankara: Ekinoks.

Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., Ullman, J. B. (2013), *Using multivariate statistics* (pp. 497-516), Boston: Pearson.

Toor, S.R., Ofori, G. (2009), Authenticity and its influence on psychological well-being and contingent self-esteem of leaders in Singapore construction sector. *Construction Management and Economics*, 27, 299–313.

Tutar, H., Başpınar, N. Ö., & Güler, S. (2018). Benlik Saygısı Ve Boyun Eğici Davranışlar Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(22), 1039-1052.

Türk Dil Kurumu. (tarih yok). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>

Wood, A., Linley, P., Maltby, J., Baliousis, M. Joseph, S. (2008), The authentic personality: A theoretical and empirical conceptualization and the development of the authenticity scale. *Journal of Counseling Psychology*, 55, 385– 399.

Yahaya, A.H. (2017), (Erişim tarihi: 10.02.2024), <Http://Eprints.Utm.My/5991/1/Aziziyahteori.Pdf>

Yalom, I. D. (1980), *Existential psychotherapy*. New York: Basic Books.

Yardım, H. ve Demir, M. (2023). Psikolojik Şiddet, İlişki Özgünlüğü Ve Romantik İlişkilerde Evliliğin Anlamı. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 7(3), 93-118.

Yazıcıoğlu, M.M. (2020), Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Sosyal Destek, Ahlaki Uzaklaşma ve Riskli Davranışlar Arasındaki ilişkilerin İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.

Yıldırım, İ. (2004), Lise öğrencilerinde boyun eğici davranışların yaygınlığı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 220-228.

Yılmaz, B. (2020). Beliren yetişkinlik döneminde romantik ilişki doyumunun yordayıcısı olarak benlik ayrımlaşması, otantiklik ve depresyon. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi. (Yöktez, Tez No: 657037).

Yılmaz, B., & Gündüz, B. (2021). Beliren Yetişkinlik Döneminde Romantik İlişki Doyumunun Yordayıcısı Olarak Benlik Ayrımlaşması, Otantiklik ve Depresyon. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, -(58), 334-361.

Yöntem, M. K., İlhan, T. (2013), Benlik kurguları ve otantikliğin özgecilik üzerindeki yordayıcı gücünün incelenmesi. International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8(8), 2291-2302.

Yükselbaba, Ü. (2017). Milgram Deneyi: Otorite Ve İtaate Dair. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Anabilim Dalı*.

Zhang, H., Chen, K., Schlegel, R., Hicks, J., & Chen, C. (2019). The authentic moral self: Dynamic interplay between perceived authenticity and moral behaviors in the workplace. *Collabra: Psychology*, 5(1), 48.

Zimbardo, P. G., Haney, C., Banks, W. C., & Jaffe, D. (1971). The Stanford prison experiment.

II. EKLER

EK 1: Kişisel Bilgi Formu

- 1) Yaşınız:
- 2) Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()
- 3) Medeni Durumunuz: Evli () Bekar () Boşanmış ()
- 4) Eğitim Düzeyiniz: Lisans () Lisansüstü ()
- 5) Fakülteniz:
 - Eğitim Fakültesi ()
 - Sağlık Bilimleri Fakültesi ()
 - Tıp-Dış Hekimliği Fakültesi ()
 - Eczacılık Fakültesi () Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi () Görsel Sanatlar Fakültesi ()

EK 2: Otantiklik Ölçeği

Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuduktan sonra kendinizi 1 ile 7 arasında derecelendirin. 1- beni hiç tanımlamıyor, 7- beni tamamen tanımlıyor. İfadelerin karşısındaki uygun rakamın altına gelecek şekilde işaretleyiniz.

	1	2	3	4	5	6	7
1.Kişinin kendisi olmasının popüler olmasından daha iyi olduğunu düşünüyorum.							
2.Gerçekten içimde ne hissettiğimi bilmiyorum.							
3.Başkalarının görüşlerinden çok fazla etkilenirim.							
4.Genellikle başkalarının bana yapmamı söyledikleri şeyleri yaparım.							
5.Her zaman başkalarının benden beklentilerini yerine getirmem gerektiğini hissedirim.							
6.Diğer insanlar (başkaları) beni çok etkiler.							
7.Kendimi yeteri kadar tanımadığım hissine kapılıyorum.							
8.Her zaman inandığım şeylere sadık kalırım.							
9.Birçok ortamda olduğum gibi davranırım.							
10.Kendimi gerçek benden uzak hissediyorum.							
11.Değerlerime ve inançlarıma uygun olarak yaşarım.							
12.Kendime yabancılaştığımı hissediyorum.							

EK 3: Ahlaki Uzaklaşma Ölçeği

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katlıyorum	Kesinlikle Katlıyorum
1. Sevdiklerinizi koruyacaksa dedikodu çıkarmanın bir sakıncası yoktur.					
2. Ödünç aldığınız sürece, bir şeyi sahibinin izni olmadan almanın bir sakıncası yoktur.					
3. Kişilerin kendilerini olduğundan farklı sundukları göz önünde bulundurulduğunda, kendinizi az da olsa olduğunuzdan daha iyi göstermeniz hiç de suçlanacak bir şey değildir.					
4. İnsanlar, kendi üzerinde otoritesi olan kişilerin onlara yapmasını söylediği ahlaki açıdan şüphe uyandıran şeyleri sırf yaptı diye sorumlu tutulmamalıdır.					
5. İnsanlar, tüm arkadaşları da aynısını yaparken, teknik olarak yanlış olan şeyleri yaptıkları için suçlanamaz.					
6. Kendine ait olmayan fikirleri kullanıp tüm övgüleri kişisel olarak üzerine almak çok da büyütülecek bir şey değildir.					
7. Bazı kişilere sert davranılmak zorunda kalınır çünkü onların incinebilecek herhangi bir duygusu yoktur.					
8. Kötü muameleye maruz kalan insanlar, genelde buna neden olan şeyler yapmıştır.					

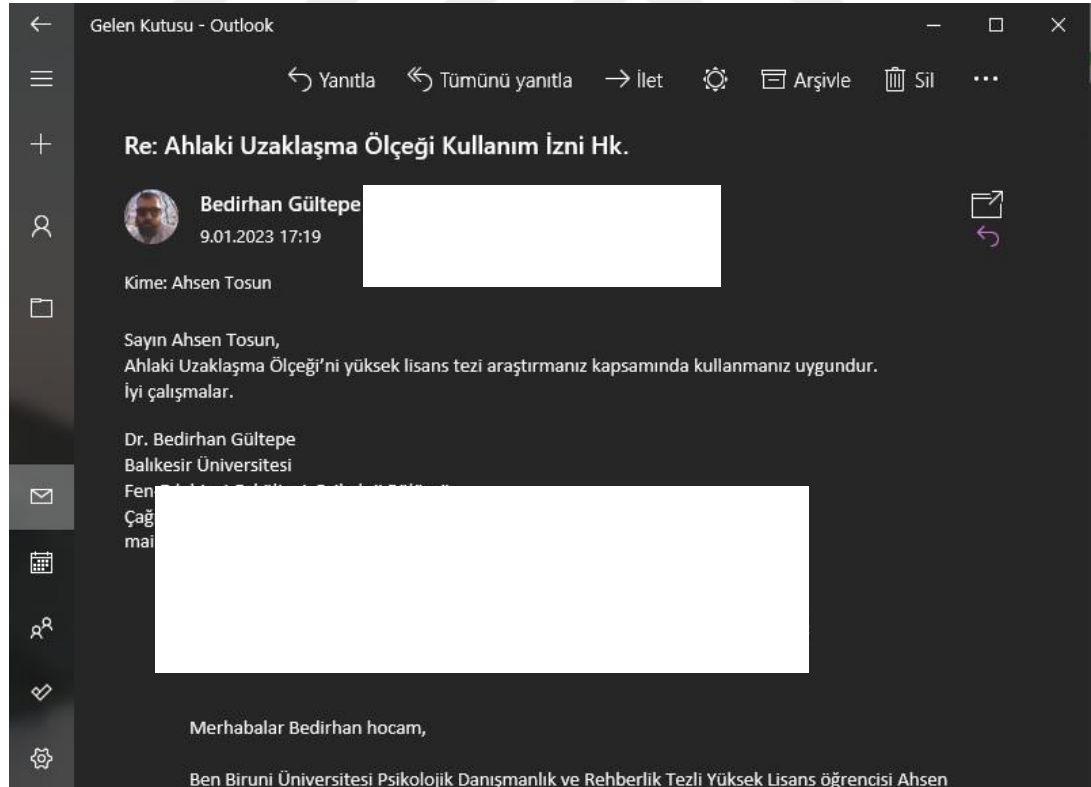
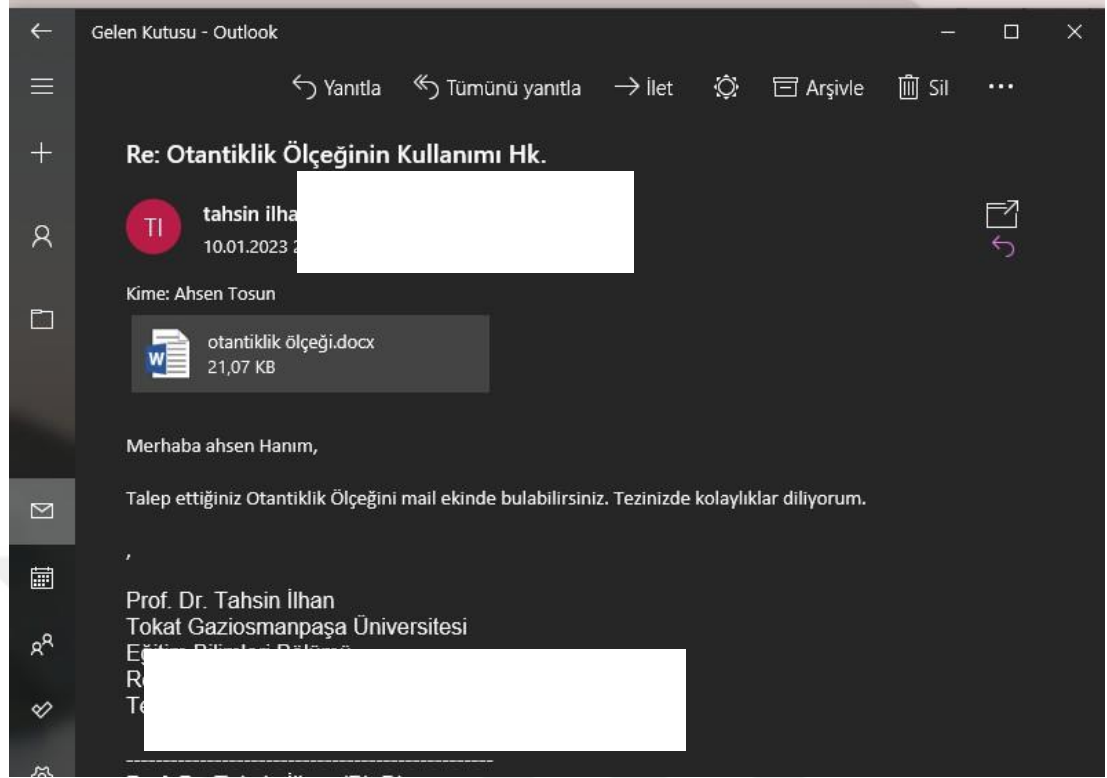
EK 4: Boyun Eğici Davranış Ölçeği

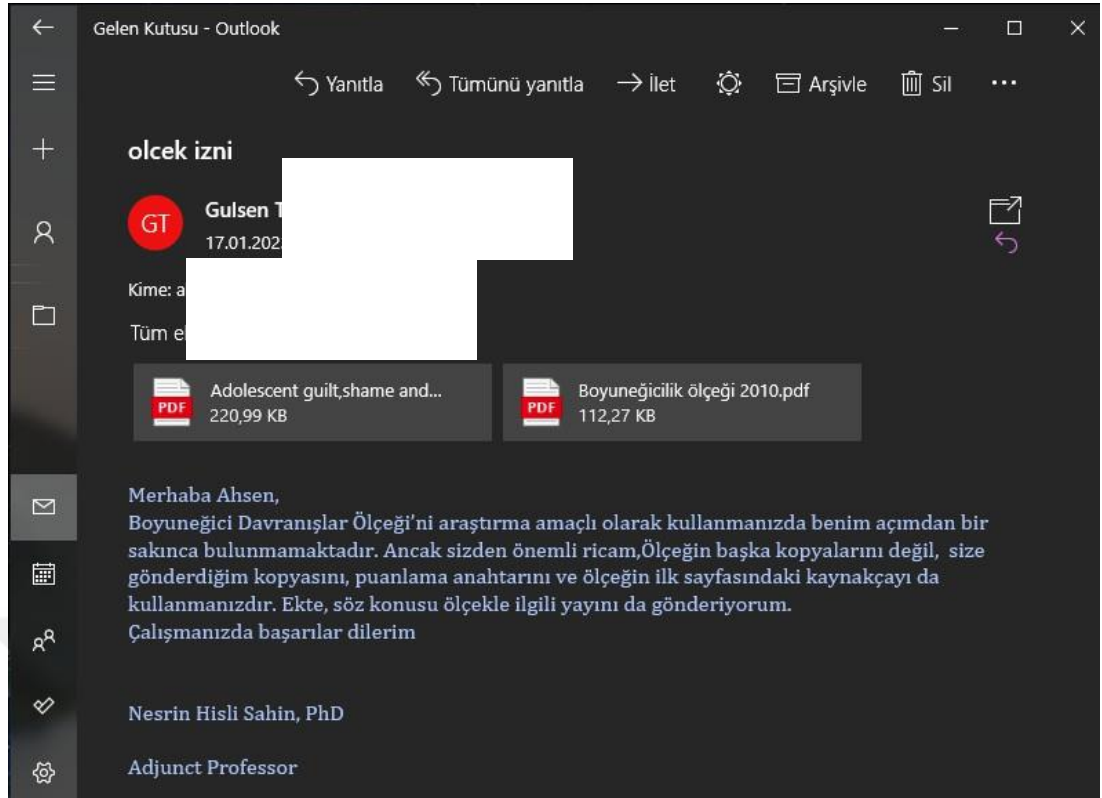
	Hiç tanımlamıyor	Biraz tanımlıyor	Oldukça iyi tanımlıyor	İyi tanımlıyor	Çok iyi tanımlıyor
1. Belirli bir konuda benim hatam olmasa da, hatalı olduğum söyleniyorsa tatsızlık çıkmasın diye sesimi çıkarmam.					
2. Kendim yapmaktan hoşlanmasam da diğer insanlar yapıyor diye, bazı davranışları yaparım.					
3. Paramın üstü eksik verilmiş olsa da, sesimi çıkarmadan oradan uzaklaşıyorum.					
4. Başkalarının beni eleştirmesine ve aşağılamasına izin verir, kendimi savunamam.					
5. Sevdiğim kişi benden yakınlık istediğinde, o anda içimden gelmese de yakınlık göstermeye çalışırım.					
6 Konuşmaya çalışırken birisi lafı ağzımdan alıp konuşmayı sürdürürse, ben susarım.					
7. Küçük hatalarım yüzünden sürekli özür dilerim.					
8. Annem/babam benim hakkımda hoş olmayan şeyler söylerken, ben sessizce dinlerim.					
9. Arkadaşlarıma kızdığım zaman, bu kızgınlığımı onlara söylemem.					
10. Arkadaş toplantılarında konuşmaları yönlendirmeyi başkalarına bırakırım					
11. İnsanların benimle konuşurken gözlerimin içine bakmalarından hoşlanırım.					
12. Herhangi biri benim için küçük bir iyilikte bulunsa, içtenlikle ve tekrar tekrar teşekkür ederim.					
13. İnsanlarla göz göze gelmekten kaçınırım.					
14. Arkadaş toplantılarında, konuyu açan kişi hiçbir zaman ben olmam.					
15. İnsanlar ısrarla bana baktıklarında yüzüm kızarır.					
16. Birinin davetini geri çevirirken mutlaka hastalık gibi önemli bir bahane bulmaya çalışırım.					

EK 5: Öz -Anlayış Ölçeği

	Hemen Hemen Hiçbir Zaman	Nadiren	Ara sıra	Çoğu Zaman	Hemen Hemen Her Zaman
1.Benim için önemli bir şeyde başarısız olduğumda, yetersizlik duygularım beni tüketir.					
2.Kişiliğimin sevmediğim yönlerine karşı anlayışlı ve sabırlı olmaya çalışırım.					
3.Bana acı veren bir şey olduğunda, duruma dengeli bir şekilde bakmaya çalışırım.					
4.Kendimi kötü hissettiğimde, çoğu insanın benden daha mutlu olduğunu hissederim.					
5.Başarısızlıklarımı insan olmanın bir parçası olarak görmeye çalışırım.					
6.Çok zor zamanlar geçirdiğimde kendime ihtiyacım olan şefkat ve hassasiyeti gösteririm.					
7.Bir şey beni üzdüğünde duygularımı dengede tutmaya çalışırım.					
8.Benim için önemli olan bir şeyde başarısız olduğumda, bu başarısızlığımda kendimi yalnız hissederim.					
9.Kendimi kötü hissettiğimde, yanlış olan her şeye takıntılı davranma eğilimindeyim.					
10.Bir şekilde kendimi yetersiz hissettiğimde, kendime yetersizlik duygularının çoğu insan tarafından paylaşıldığını hatırlatmaya çalışırım.					
11.Kendi kusurlarımı ve yetersizliklerimi onaylamam ve yargılarım.					
12.Kişiliğimin sevmediğim yönlerine karşı hoşgörüsüz ve sabırsızım.					

EK 6: Ölçek Kullanım İzinleri

permission

deniz özdemir <

Aliot: filip.raes

2 Ara 2019 Pzt 18:31

Dear Professor Filip Raes

My name is Deniz Özdemir. I am a Ph.D. student in Istanbul Arel University, Department of Clinical Psychology. I read your article about the Short Form Of Self-Compassion Scale that you developed and it was very interesting.

The Turkish version of the Short Form Of Self-Compatibility Scale: validity and reliability study was conducted by Yildirim, M. and Sari, T. in 2018 on adolescents (secondary school and high school students). I do not think that this age group reflects the Turkish society exactly, so I would like to conduct the validity and reliability study of this test on the adult sample. I need your permission to do this.

With all due respect

Filip Raes <filip.raes@kuleuven.be>

Alici: ben ▾

sure

2 Ara 2019 Pzt 17:32 ☆ ↶ ⋮

Filip Raes 06/11

EK 7: Etik Kurul Onayı

T. C.
BİRÜNİ ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL KARARI

Tarih: 29.03.2023 Toplantı Sayısı: 79	Karar No: 2023/79-17 Dr. Öğr. Üyesi H. Deniz Özdemir'in yürütmeyi planladığı "Üniversite Öğrencilerinde Otantiklik ile Ahlaki Uzaklaşma Arasındaki İlişkide Öz-Anlayışın, Boyun Eğici Davranışın Aracılık Rolü" konulu araştırma projesi incelenmiş olup, yapılan inceleme sonucunda araştırmanın etik yönden uygun olduğuna karar verilmiştir.
--	--

ÜYELER

Adı soyadı /Unvan	Alanı	Bölümü	İmza
Prof. Dr. Ahmet BELCE (Etik Kurul Başkanı)	Tıp Fakültesi	Tıbbi Biyokimya AD.	
Prof. Dr. Fatma ÇELİK (Etik Kurul Başkan Yard.)	Sağlık Bilimleri Fakültesi	Beslenme ve Diyetetik Bölümü	
Prof. Dr. Nezihe KIZILKAYA BEJİ (Üye)	Sağlık Bilimleri Fakültesi	Hemşirelik Bölümü	
Prof. Dr. Cem Oktay GÜZELLER (Üye)	Eğitim Fakültesi	Eğitim Bilimleri Bölümü	
Prof. Dr. Burcu KARADUMAN (Üye)	Diş Hekimliği Fakültesi	Periodontoloji AD.	
Doç. Dr. Zeynep HOŞBAY (Üye)	Sağlık Bilimleri Fakültesi	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü	
Dr. Öğr. Üyesi Manolya SAĞLAM (Üye)	Eğitim Fakültesi	İngilizce Öğretmenliği Bölümü	

III. İNTİHAL RAPORU

ORJİNALLİK RAPORU

% 11	% 9	% 6	% 4
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 2
2	acikerisim.aydin.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
3	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	% 1
4	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
5	toad.halileksi.net İnternet Kaynağı	<% 1
6	openaccess.biruni.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
7	Omay, Zeynep Meltem. "universite ogrencilerinin oz-Anlayis Duzeylerinin Hayat Memnuniyeti Ve Dindarlik Yonelimleri Acisindan Incelenmesi (M.u. Ilahiyat Fakultesi	<% 1